EUROPOLIITIKA

Lobile Brüsselis tasub aega ja raha kulutada

Tippärimees **Ain Hanschmidt** ootab Eesti oma lobistide registri loomist, et oleks näha, millised suhted ametnike-poliitikute ja ettevõtjate vahel on. ▶ 4–5

Äripäev

Ausalt ja kartmatult

Reede, 16. juuni 2017 nr 116 (5714) **3 eurot**

fm SHOP

Ferrometali uus Webshop, FM Shop on avatud!

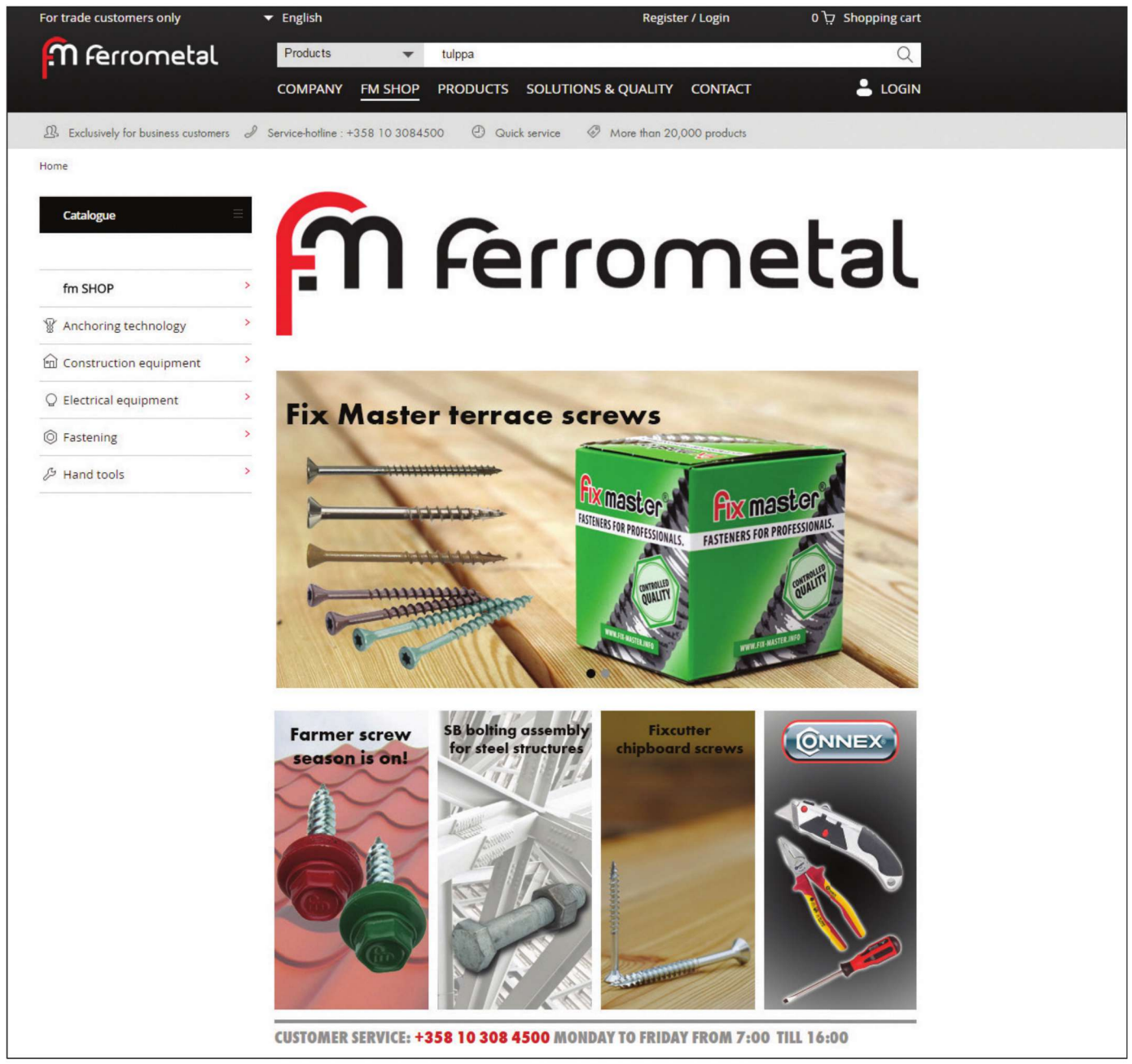

www.ferrometal.fi

SELLE SUVE
SOOSIKUD
Suurepärane valik soodsaid Forde laost kohe kätte!
Vaata lähemalt ford.ee
FORD TRANSIT CUSTOM
KUNI 3 500 €
SUVESOODUSTUST
SUVEHIND ALATES 25 755 €
FORD TRANSIT
KUNI 3 500 €
SUVESOODUSTUST
SUVEHIND ALATES 27 170 €
AUTOD EESTIS. KOHE KÄTTE.
TRANSIT CUSTOM
TRANSIT
Info-Auto
www.infoauto.ee
TALLINN Järve Pärnu mnt. 232 tel. 671 0060 infoauto@infoauto.ee
TALLINN Kadaka Kassi 6 tel. 671 0121 kadaka@ford.ee
TARTU Turu 27 tel. 737 1890 tartu@infoauto.ee
PÄRNU Tallinna mnt. 89a tel. 447 2777 parnu@infoauto.ee
CO2 heide 168 – 212 g/km. Keskmine kütusekulu 6,4 – 8,2 l/100 km.
Pildil olevad autod on illustreerivad.
Pakkumine kehtib kuni 30.06.2017 või kampaaniaautode lõppemiseni.
facebook.com/infoautoford
Ford
Go Further

PRIISLE
äripark
ladu
kontor
showroom
VALMIB JUBA AUGUSTIS!
SAADAVAL
VIIMASED BOKSID!
KAAREL VIIK
Äripinna konsultant
5693 6244
kaarel.viik@uusmaa.ee
www.priisle.ee
UUSMAA
KINNISVARABÜROO
3in1
UHIUUS
ÄRIPARK
TALLINNAS

MAKSUD

Kiiresse lõppmängu läinud maksupakett

Äripäev annab ülevaate, mis täpselt maksupaketti alles jäi ja millisel kujul. Muudatusi kommenteeris rahandusministeeriumi asekantsler Dmitri Jegorov, kelle sõnul sai kokku kvaliteetne pakett. ▶ 6

KASULIK

Pingeline töö võib viia depressiooni

Kui tähtaegadest hästi kinni pidav kolleeg hakkab nende vastu eksima ja tema töökvaliteet langeb, võib tegemist olla süveneva depressiooniga. Tegemist on tõsise haigusega, mis vajab spetsialisti abi. ▶ 8–9

INVESTOR

Väärtusaktsiatele panustamise nõrkused

Seni on investeerimisguru Warren Buffetti meetodit peetud kõige lollikindlamaks pikaajaliseks investeerimisviisiks. Viimane aastakümme aga näitab, et Buffetti stiil ei pruugi praegu enam mõistlik olla. ▶ 14–15

Äripäev

Ausalt ja kartmatult

PÄEVA TEGIJA ▲

Putini ees sama mure mis meil

Venemaa president **Vladimir Putin** kinnitas Eesti-suuruse küsijate hulga pärimistele vastates, et majanduse langusaeg on küll ületatud, aga majanduse struktuur teda ei rahulda. "Kui me tootlikkust ei suurenda, ei tule ka uusi töökohti, ei tõuse sissetulek," teatas Putin ja lubas kasutusele võtta meetmed rahva elatustaseme tõstmiseks. Tootlikkuse teema on ka Eestis murelaps, kuigi meie majanduskasv oli Venemaa omast kuus korda suurem.

▶ Loe lisaks lk 7

Reede, 16. juuni 2017
nr 116 (5714) **3 eurot**

EUR/USD	USD/EUR	EUR/SEK	EUR/RUB	NordPool	Euribor
1,1203 ▼	0,8926 ▲	9,7448 ▼	63,9450 ▼	34,13 ▼	-0,271 ▼

EUROPOLIITIKA

Lobitöö tipp

Äripäev annab ülevaate kümnetest Eesti tippfirmadest, kes käivad Brüsselis lobistamas, kusjuures nende lemmiksihtmärk on Andrus Ansip. ▶ 4–5

FOTO: EIKO KINK

ÄRISKEEM

Minister Tõniste mängis mõisa firmade matjale

“Saan väikeettevõtjate murest täiesti aru, et kui nad kõik maksud korralikult ära maksavad, polegi võimalik kasumlikult äri teha,” ütles Toomas Tõniste ministriks saades Postimehele.

HARRY TUUL, KRISTEL HÄRMA
aripaev@aripaev.ee
Äripäev

See lause omandab uusi tähendusi, sest Järva Teataja kirjutas eile, et värske rahandusminister Toomas Tõniste müüs sisuliselt lõrri läinud äriplaani Eesti ühele tuntumale firmade matjale Kalev Sakjasele. Nii sai Tõniste priiks kohustusest korras hoida muinsuskaitse all olevat mõisa.

2004. aastal sai Tõniste koos vennaga Ambla vallas asuva Käravete mõisa omanikuks ning plaanis rajada sinna vanadekodu ja investeerida 3,2 miljonit eurot. Plaanidest ei saanud asja ja kolm aastat hiljem müüs ta mõisa värskelt loodud ehk sisuliselt riiulifirmale Thunderstorm OÜ.

Mitu tehingut

Käravete mõisa omandas Tõniste koos oma vennaga mitme tehingu käigus. Järva Teataja andmetel ostis 2004. aasta 5. aprillil mõisa ligi kolme miljoni krooniga Jüri Feofanovile kuuluv osaühing Adminton, kes müüs selle kohe edasi Tõnistele kuuluvale aktsiaseltsile LTT, aga juba palju kallimalt ehk pea viie miljoni krooniga.

2008. aastal rändas mõis TE Ühistöö OÜ kätte, mille omanikud olid Toomas Tõniste ja tema naisevend Erik Nigola. Just viimase tõttu mässiti Tõniste ministriks saades kohe ka skandaali, sest selgus, et Tõnistele kuuluvad kaks kinnistut on arestitud kriminaalasja raames, kuna neid on kahtluse järgi parendatud PRIA rahaga. Kriminaalmenetluses on kahtlustatavaks tunnistatud perekond Tõniste äripartner ja Ingrid Tõniste vend Erik Nigola.

“Erik Nigolat kahtlustatakse soodustuskelmuses, mis seineb selles, et PRIA-lt peteti välja peaaegu pool miljonit eurot,” rääkis riigiprokurör Eve Olesk “Aktuaalsele kaamerale”. Prokurör selgitas, et välja petud rahaga on kahtlustuse põhjal parendatud Toomas Tõniste äriühingule kuuluvaid kinnistuid, kuid Tõniste ise ei ole kahtlustatav.

Rahandusminister Toomas Tõniste sattus kohe ametisse asudes ebameeldivasse skandaali. FOTO: TIINA KÕRTSINI / ÕHTULEHT / SCANPIX

2012. aastal väljendas toona riigikokku kuulunud Tõniste Õhtulehele rahulolu, et vabanes mädapaisest oma renomeel. “Minul õnnestus ta maha müüa ja ma loodan, et see, kes ostis, saab seal midagi tehtud. Vaatasin, et mul ei ole aega nende asjadega tegelda. Igasugu projektide kirjutamise ja muu sellisega,” ütles riigikogu liige ja lisas, et igal aastal kaasnes mõisa pidamisega 10 000–15 000 euro suurune kulu. Uue omaniku kohta ütles Tõniste toona, et pole kindel, et mõis headesse kätesse sattus ning 2017. aastal juunis ütles Järva Teatajale pressiesindaja vahendusel, et ostja motiive mõisa ostmiseks ta hinnata ei oska.

Ometi oli Kalev Sakjase juhitav firma sedavõrd usaldusväärne, et Tõniste firma müüs mõisa sisuliselt laenuga. Nimelt teatas TE Ühistöö OÜ 2012. majandusaasta aruandes, et mõis müüdi 150 000 euroga pikaajalise maksetähtajaga. Ka Thunderstorm OÜ majandusaasta aruandest nähtub, et selleks on võetud 150 000eurone kohustus.

Kahtlus oleks võinud tekkida

Samas Thunderstorm on firma, mis peaks algusest peale kahtlusi äratama, kuna tegu oli äsja loodud sisuliselt riiulifirmaga, mille tegevusala on siiamaani märgitud ärinõustamine ja muu juhtimisalane nõustamine. Firma ainus juhatuse liige on Kalev Sakjas, kes on üks tuntumaid firmade likvideerijaid Eestis – ta on tegev 583 ettevõttes, mille koguvõlg ulatub 8 miljoni euro ligi. Tema klientide hulgas on palju nimekaid ärimehi.

Praeguseks ongi Thunderstormil juba kolm aastat tagasi tehtud kustutamishoiatus, sest firmal on aastaid esitamata majandusaasta aruanne. Firmal sisuliselt puudub omanik, sest selle osanik osaühing S&F Legal Service kustutati 2013. aasta mais. Mõlema firma ainus juhatuse liige on Kalev Sakjas.

Tegu on tüüpilise skeemiga firmade valutuks likvideerimiseks.

Kalev Sakjas ütles Järva Teatajale, et kui rääkida kogu mõisakompleksist, siis see kõik ei kuulu temale, kuid oma partnerite nimesid ei nõustunud ta avalikustama. Sakjas rääkis, et temal pole enam plaanis Käravete mõisa korrastada, vaid ta loodab jõuda äripartneritega kokkuleppele see maha müüa. Orienteerivaks hinnaks nimetas ta 100 000 eurot. Samas on tegemist lagunenud mõisaga.

Kurikuulsad notarid

Olukorrale lisab värvi, et alles kuu aega tagasi andis Tõniste parteikaaslane justiitsminister Urmas Reinsalu korralduse algatada järelevalvemenetlus, et selgitada välja, kas mai alguses “Pealtnägija” loo keskmes olnud notar Robert Kimmel täitis oma tööülesandeid täiel määral ning veendus, et kavala skeemi kaudu ligi 300 000 euroga petta saanud vanahärra sai aru sõlmitud lepinguga kaasnevatest võimalikest ohtudest ja tagajärgedest.

Äripäev on kirjutanud varem, et nimetatud notar Robert Kimmel kuulub aastaid firmamatjate ja tankistide lemmikute hulka. Kalev Sakjasel on samuti oma lemmiknotar Jaan Hargi, kelle juures on ta teinud vähemalt sadakond tehingut.

Äripäeval ei õnnestunud osapooli eile tabada.

> **Minul õnnestus ta maha müüa ja ma loodan, et see, kes ostis, saab seal midagi tehtud.**
>
> Toomas Tõniste 2012. aastal Õhtulehele

TA VÄÄRIB SEDA!

e-Jewels
PASSION & LOVE

SINU VÄÄRISEHETE E-POOD

www.e-jewels.ee

ejewels.ee ejewelsestonia

Broneeri aeg konsultatsiooniks meie kontoris: shop@e-jewels.ee, +372 6 609 609

toimetaja Harry Tuul
tel 667 0111
toimetajad@aripaev.ee

Äripäev
16. juuni 2017

LHV panga juhatuse liige Erki Kilu ei pea nn lobistajate registri loomist vajalikuks, sest ta ei näe, kellel peaks sellest kasu olema. FOTO: ANDRES HAABU

EUROPOLIITIKA

Eesti tippude lobitöö Brüsseli koridorides

Eesti tuntud ettevõtted käivad Brüsseli koridorides lobistamas, nendest enamik tahab jutule saada Andrus Ansipiga.

MARGE VÄIKENURM,
KRISTEL HÄRMA
aripaev@aripaev.ee
Äripäev

Ametlikult kirja läinud kohtumistega on nimekirja esiotsas LHV. "Plaanime teha filiaali Londonisse, see oli huvitavaim teema. Tegemist on tavapärase äritegevusega," meenutas panga juhatuse liige Erki Kilu viimast ehk eelmisesse aastasse jäävat kohtumist Ansipi ja tema tiimi liikme Aare Järvaniga. Jutuks oli, kuidas Brexit võib filiaali avamist mõjutada. "Tegime otsuse filiaal luua."

Nimekirjast leiab ka Infortari, kelle omanik Ain Hanschmidt on juba varem Äripäevale antud intervjuus nentinud, et temal ei ole Brüsselis lobistamisest kasu olnud, sest käeulatusest jäi välja Estonian Airi ostmine.

Tagasihoidlikud eestlased

Niinimetatud lobistide registris on ennast registreerinud Eestist üle 50 ettevõtte, aga kohtumisi on alates 2014. aastast olnud üksnes paarikümnel. LHV juht Erki Kilu oletab, et passiivsuse põhjus peitub selles, et vähesed ettevõtted tegutsevad Eestist väljas.

Meta Advisory Groupi partneri Ott Lumi sõnul ei mõista eestlased veel, miks tasub Brüsselis lobistamisele kulutada. "Eesti ettevõtted väga agaralt oma huvisid Brüsselis ei esinda," ütles Lumi ja põhjendas, et Eesti on väike ja selleks, et Brüsselis midagi saavutada, peab sellesse rahaliselt kõvasti panustama. "Kui me mõtleme siin Eesti tippkonsultantide tunnihindadele, siis seal korruta vähemalt kahega. See on minimaalne."

Ka on eestlased ikka veel perifeerse mõtlemisega. "Inimesed lihtsalt ei jälgi Brüsseli asju ega kujuta ette, mida seeläbi on võimalik saavutada," ütles Lumi ja lisas, et tema arvates on suhtumise muutus alles ees. Selleks on vaja nelja-viit aastat. Lumi sõnul näitab ka Soome kogemus, et sellega lähebki aega.

Eestlased käivad Brüsselis lobistamas tihti nii-öelda oma mehe ehk Andrus Ansipi juures. "Eesti on väike ja helistatakse oma tuttavatele Brüsselis ja küsitakse, kas saad mind ühel või teisel moel aidata, aga tegelikult see on suhteliselt *pointless* tegevus," tõdes Lumi. "Brüsseli masinavärk on ikkagi nii suur, et see vajab spetsiifilist lähenemist. Siin paari tuttava Eesti inimese kaudu midagi ei saavuta."

Sanktsioone ei järgne, kui kohtumine kirja ei lähe, aga Lumi sõnul vaadatakse väga viltu, kui komisjoni tippametnikud reeglit eiravad. "See süsteem on suurel määral isereguleeruv."

Korralikku pilti ei ole

Energiahiid Eesti Energia paistab silma ainult ühe kohtumisega selle aasta märtsis, kui sai kokku Euroopa Komisjoni energeetika direktoraadi peadirektori Dominique Ristoriga. Teemaks oli talvepakett, Euroopa Liidu emissioonikaubandus ning elektrituru digitaliseerimine.

Lobikulude eelarve on firmal see-eest kõige võimsam: ettevõte on valmis kulutama 300 000 kuni 400 000 eurot. Summa on Eesti Energia regulaatorsuhete direktori Andres Suti sõnul hinnanguline kuluvahemik, kuhu mahuvad kõikide Euroopa Liidu regulatsioonidega kokku puutuvate isikutega seotud kulud, lisaks majavälised konsultatsioonid ja analüüsid.

Hiljuti KredExile kohtus alla jäänud klaasfassaadide tootja Windoor, kes läks pahuksisse Kasahstaniga, on samuti Brüsseli koridorides liikunud. Mitu korda, kuigi registris on kirjas üks kohtumine. "Lobistamas ei ole käinud, tööd oleme teinud," ütles ettevõtte omanik Mailis Lintlom naeruselt. "Meie küsimust Kasahstaniga seoses on väga kõrgel tasandil tõstatatud," kirjeldas Lintlom, millist kasu nad kohtumise järel said.

Euroopa Komisjoni statistika näitab kohtumisi ainult volinike ja nende kabineti liikmete ja tippametnikega, märkis rahvusvahelise korruptsioonivastase organisatsiooni Transparency Internationali poliitikaametnik Raphaël Kergueno Äripäevale. Kuna kohtumised Euroopa Parlamendi liikmete ja madalama staatusega ametnikega ei lähe kirja, siis ei ole Kergueno sõnul korralikku pilti ettevõtete lobitööst.

Teine mure on info pealiskaudsus. Kirjas kohtumised võivad tähendada mida iganes: olla 15 minutit kestnud vestlus või paaritunnine ümarlaud paljude osalejatega. Samuti ei ole teada, millest täpsemalt kohtudes räägiti.

Kergueno sõnul ei saa öelda, kas eestlased on aktiivsed või laisad lobistajad. "Olemas on info nende kohtumisest ainult komisjoni tähtsamate ametnikega," selgitas ta.

Eesti oma register

Aastaid on arutatud, et ka Eestis võiks lobitöö reguleeritud olla, aga seni on see mõtteks jäänud. Tippettevõtja Ain Hanschmidt on üks suuremaid niinimetatud lobistide registri loomise pooldajaid. "See teeks juhtimise korrektsemaks. Poliitikud ja ametnikud tunnetavad, et kontroll on olemas. Energiasektor on üksikute huvigruppide poole eriti kaldu. Arvan, et sama on ka muude majandussektoritega. Seadusi ei ostetaks siis nii palju," põhjendas ta.

EDETABEL

Euroopa lobistajate lemmikud

Euroopa Komisjoni ametnik	kohtumiste arv
komisjoni liige Günther Oettinger	**542**
komisjoni liige Miguel Arias Cañete	503
peadirektor Dominique Ristori	375
asepresident Andrus Ansip	331
Ansipi tiimi kuuluv ekspert Jörgen Gren	285

ALLIKAS: INTEGRITYWATCH.EU

> **Brüsseli masinavärk on ikkagi nii suur, et see vajab spetsiifilist lähenemist. Siin paari tuttava Eesti inimese kaudu midagi ei saavuta.**
> **Meta Advisory Groupi partner Ott Lumi**

PANE TÄHELE

Eesti tegijate lobikohtumised

organisatsioon	võõrustaja	teema	aeg
LHV	Andrus Ansip ja Aare Järvan	finantstehnoloogia arengud	15.09.2016
	Andrus Ansip ja Aare Järvan	finantstehnoloogia	11.09.2015
Tartu Ülikooli Kliinikum	Andrus Ansip ja Aare Järvan	e-tervis	4.11.2016
	Andrus Ansip, Hanna Hinrikus, Aare Järvan	e-tervis	23.01.2015
SEB	Paulina Dejmek-Hack	finantsteenused	17.02.2017
	Andrus Ansip ja Aare Järvan	Smart-ID	31.10.2016
Sertifitseerimiskeskus	Andrus Ansip ja Aare Järvan	Smart-ID	31.10.2016
Teeme Ära	Astrid Ladefoged	jäätmed ja koristus	12.12.2016
	Aurore Maillet	merepraht	4.10.2016
Lingvist Technologies	Andrus Ansip, Juhan Lepassaar, Hanna Hinrikus, Aare Järvan	tehisintellekt, *start-up*'id	30.01.2017
Swedbank	Andrus Ansip ja Aare Järvan	Smart-ID	31.10.2016
Telia Eesti	Andrus Ansip ja Aare Järvan	Smart-ID	31.10.2016
Tartu Ülikool	Andrus Ansip ja Aare Järvan	digitaalne ühisturg, R&D, E-tervis	4.11.2016
Callisto Group	Kaius Kristian Hedberg	apteekide omandiküsimused	17.03.2017
Eesti Energia	Dominique Ristori	energiapoliitika	22.03.2017
Eesti Raudtee	Antti Timonen	investeeringute kava	1.12.2016
Infortar	Antti Timonen	investeeringute kava	1.12.2016
Wikimedia Eesti	Andrus Ansip	panoraamivabadus	20.06.2016
Orlen Eesti	Antti Timonen	investeeringute kava	1.12.2016
Rail Baltic Estonia	Antti Timonen	investeeringute kava	1.12.2016
Skeleton Technologies	Antti Timonen	investeeringute kava	1.12.2016
Tamro Eesti	Kaius Kristian Hedberg	apteekide omandiküsimused	17.03.2017
Viru Keemia Grupp	Antti Timonen	investeeringute kava	1.12.2016
Windoor	Nele Eichhorn	investeeringute kava	7.12.2015

ALLIKAS: INTEGRITYWATCH.EU

STATISTIKA

Tagasihoidlikud lobistajad

organisatsioon	lobistamisega seotud kulud eurodes	lobistajate arv	kohtumised
Eesti Energia	300 000–400 000	5	1
Teeme Ära SA	10 000–25 000	1	2
LHV	10 000–25 000	0,25	2
Tartu Ülikooli Kliinikum	< 10 000	0.5	2
SEB	< 10 000	0,25	2
Lingvist Technologies	< 10 000	0,25	1
Swedbank	< 10 000	0,25	1
Telia	< 10 000	0,5	1
Tartu Ülikool	< 10 000	0,25	1
Sertifitseerimiskeskus	< 10 000	0,5	1
Infortar	< 10 000	0,25	1
Wikimedia Eesti	< 10 000	0,5	1
Orlen Eesti	< 10 000	0,25	1
Rail Baltic Estonia	< 10 000	1	1
Skeleton Technologies	< 10 000	0,25	1
Eesti Raudtee	< 10 000	0,5	1
Windoor	< 10 000	0,75	1
Viru Keemia Grupp	< 10 000	0,25	1
Callisto Group	< 10 000	0,25	1
Tamro Eesti	1000	0,25	1

Lobistajate arv: näit 0,25 – inimene töötab mujal täiskohaga, kuid veedab neljandiku ajast lobitööd tehes.

ALLIKAS: LOBBYFACTS.EU

Lobistamisel on juures halb maik. "Siiani on tundunud, et lobistamine on korruptiivne, aga seda saab ka positiivselt võtta: huvigrupid tulevad välja. Kui lobistamine on peidetud, siis ongi see üksikute huvigruppide poole kaldu," ütles Hanschmidt.

Ka Lintlom pooldab registri püstipanemist. "See teeks asjad avatumaks." LHV juhatuse liige Erki Kilu leiab aga, et Eesti ei vaja registrit. "Ma ei näe vajadust. Kellele sellest väga palju kasu peaks olema? Kandeid oleks oluliselt rohkem, aga mida sellest järeldada? Infona on huvitav, aga kas sellega on midagi peale hakata?" esitas Kilu retoorilise küsimuse.

Eesti Energia regulaatorsuhete direktor Andres Sutt hoiab Hanschmidti ja Lintlomi poole. "Mis puudutab valdkonna reguleerimist Eestis eraldi seadusega, siis sellest on aastate jooksul palju juttu olnud, kuid parlamendi menetlusse see pole jõudnud," sõnas ta. "Ka praegu reguleerivad Eesti seadused valdkonda üsna põhjalikult, kuid eraldi seadus aitaks luua veel enam läbipaistvust."

Paar aastat tagasi soovitas Euroopa Komisjoni endine asepresident Siim Kallas riigikogu erikomisjonil lobistide registrit luues valdkonda mitte üle reguleerida, sest mõjugruppide esindajad suudaksid ikkagi piiranguid vältida.

Lobikohtumiste registreerimise mõttele Ott Lumi vastu ei ole. Küll aga peab reeglite kehtestamisel vaatama, kuidas tagada, et kõik nende järgi käituvad.

Lumi märkis, et Ida-Euroopa riikides on kehtestatud väga jäigad ameerikalikud reeglid, mis tegelikult päriselus ei toimi. Teine variant on minna Skandinaavia teed, kus lobitegevus on loomulik ning selle reguleerimist ei peeta vajalikuks.

Lumi sõnul on Eestis oluline, et poliitik teaks, keda inimene esindab. "Sellega on kindlasti Eestis probleeme. Teisest küljest ma olen ka skeptiline, kui palju seda asja Eestis regulatsioonide kaudu on võimalik ikkagi reguleerida, sest Eesti on nii väike ja korporatiivne kogukond."

Lobitööl mõru maik juures

Transparency Internationali poliitikaametnik Raphaël Kergueno tõdes, et lobitööl on paljudes kultuurides väga negatiivne varjund. "Peamiselt seepärast, et selle töö ümber on palju läbipaistmatust," nentis Kergueno.

Avatus aitaks tema hinnangul vähendada inimestes tunnet, nagu Euroopa Liit esindaks ettevõtete huve – see arvamus on tihti vesi euroskeptikute veskile. Seetõttu ootab Kergueno, et avalikkusele näidataks millalgi kõigi otsustusprotsessis osalevate ametnike rolli.

Kommunikatsioonifirma Callisto partner Merlis Nõgene on ametlike andmete järgi käinud enda ettevõtte esindajana Euroopa Komisjonis lobikohtumisel ühe korra, teemaks apteekide omandiküsimused. Samal päeval oli andmete järgi kohal ka ravimimüüja Tamro.

Registri pidamine võtab Nõgese sõnul automaatselt maha asjatut müstikakoormat. "Lobi ei ole midagi enamat kui üks side ühiskonna ja poliitikute-ametnike vahel. Kabinetivaikuses ja iseenese tarkusest sündinud otsuseid ei kiida avalikkus reeglina heaks, ja põhjendatult."

sirkel fabrics

OTSIME PARIMAT, PAKUME ENNEOLEMATUT!

SIRKEL FABRICS otsib oma kollektiivi hoolivat ja tulemustele orienteeritud BRAND MANAGER'i, kes soovib end kõikvõimalikes ja –võimatutes olukordades tasuvalt end realiseerida.

Kui tunned, et Sinu sooviks oleks hoolt kanda maailmas kõrgelt hinnatud TEXTILE EDITOR'i ROMO kaubamärkide eest, tutvustada neid ning kanda hoolt, et suur nimi veelgi tuntumaks saaks, võta meiega ühendust!

Oma professionaalidele pakume täielikku kaubamärgipoolset ja kohapealset toetust eesmärkide saavutamiseks. Sirkel Fabrics hindab töökvaliteeti ja pühendumust. Meie töötajate töötasu on igati tulemust kompenseeriv ja ületab kohalikul turul antud valdkonna parimaid tasusid. Töötasu vastavalt brändi läbimüügile ja tulemustele 2500 – 3500 € või rohkemgi.

Me ootame Sind kandideerima, kui Sul on:
- Kõrgharidus või kõrgem eriharidus
- Kogemus tekstiilivaldkonnas töötamise
- Kasuks tuleb tootmisalane töökogemus
- Väga hea eesti keele ja hea inglise keele oskus kõnes ning kirjas
- Kasuks tuleb vene keele oskus
- Juhiload ja oma sõiduvahendi kasutamise võimalus

Tutvu ROMO kaubamärkidega veebilehel www.romo.com.

Otsime töökollektiivi ka KONTORIASSISTENTI, kes tegeleks igapäevaste jooksvate ülesannete ja klientidega, ning oleks valmis arenema ning aegamööda rohkem vastutust kandma.

Saada oma CV koos motivatsioonikirjaga aadressile cv@sirkelfabrics.ee.

kirkbydesign.com
MARK ALEXANDER
ROMO
zinc textile
BLACK edition
VILLA NOVA

SEADUSED

Suur ülevaade uuest maksupaketist

▲ **Panditulumaksu kohta ütles rahandusministeeriumi asekantsler Dmitri Jegorov, et on näha, et ettevõtjad ja valitsus hakkavad teineteise positsioonidele lähemale nihkuma.** FOTO: ANDRES HAABU

Maksupakett läbis riigikogus teise lugemise ja juba järgmisel nädalal võetakse muudatused vastu. Äripäev annab ülevaate, mis täpselt maksupaketti alles jäi ja millisel kujul.

ELIISA MATSALU
eliisa.matsalu@aripaev.ee

Äripäev

Muudatusi kommenteeris rahandusministeeriumi asekantsler Dmitri Jegorov, kelle sõnul sai küll kokku kvaliteetne pakett, ent selle koostamisega läks siiski liiga kiireks. Eile ei läbinud teist lugemist vaid pakendiaktsiisi seadus, mis jäeti ootele.

> **Kui mõni laen lõhnab liigselt dividendi järele, siis ta ongi dividend ja selle pealt tuleb maks maksta.**
>
> **Dmitri Jegorov**

PANE TÄHELE

Muudatused, mis riigikogu heaks kiitis

1. Ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seadus. Ehk teisisõnu ettevõtluskonto. Ettevõtja, kelle aastane käive on kuni 25 000 eurot, saab hakata kasutama ettevõtluskontot, mis avatakse krediidiasutuses. Kõigelt, mis kontole laekub, peetakse automaatselt kinni 20% maksu ja kord kuus kantakse üle maksuametile. Jegorovi sõnul on see kõige lihtsam ettevõtlusvorm, mis üldse olla saab. Kehtima hakkab 1. jaanuaril 2018. Jegorov sõnas, et aastase käibe piirmäär 25 000 eurot peaks mikroettevõtete jaoks olema igati piisav, sest see teeb igakuiseks sissetulekuks pisut üle 2000 euro ja jätab ära kõikvõimalikud deklaratsioonide esitamise kohustused.

2. Magustatud jookide maks. Maksuobjekt on magustatud jook, mille suhkrusisaldus on vähemalt 5 grammi 100 milliliitri joogi kohta või millele on lisatud magusainet. Maksumäär sõltub vastavalt kas suhkrusisaldusest või magusaine lisamisest.
Jegorovi sõnul levis vahepeal meedias ekslik info, justkui tahetakse kehtestada magustatud jookide maks ka piimatoodetele. "Tegelikult vastupidi," ütles ta ja selgitas, et kuna suure tõenäosusega võib olla tegu riigiabi juhtumiga, on vaja saada Euroopa Komisjonist kinnitus, et piimajoogid, joogijogurtid jms jäävad maksu alt välja. Seega on praegune plaan kirjutada seadusesse, et piimatooted kuuluvad maksustamisele seni, kuni Euroopa Komisjonist on tulnud vastus, et need võivad maksu alt välja jääda.
Teine variant oleks olnud panna magusamaks riiulisse, kuni Euroopa Komisjon on otsuse teinud. "Sel juhul poleks üldse teada, millal magusamaksu saaks vastu võtta," ütles ta.
Kolmas variant olnuks Jegorovi sõnul eirata võimalust, et tegu võib olla riigiabi juhtumiga ja võtta seadus vastu kohe sellisel kujul, et maksu alla jäävad vaid mahlad ja limonaadid. Siis oleks aga risk, et kui komisjon ikka otsustab, et tegu on riigiabiga, oleks piimajoogi tootjatelt tagantjärele maks sisse nõutud. "See oleks olnud tõsine hoop meie tööstusele ja seda riski me ei soovinud võtta," ütles Jegorov.
Euroopa Komisjonile on plaan esitada taotlus juba sel nädalal ja vastust loodetakse selle aasta jooksul. Opositsioon on varem ette heitnud, et Euroopa Komisjonile pole varem seda taotlust tehtud. Jegorov vastas, et tegelikult on komisjoni juba aprillis teavitatud sellest, et magusamaks tuleb, lihtsalt seni polnud mõtet komisjoni iga seadusemuudatusega pommitada. Nüüd aga seadus suuresti enam ei muutu ja saab ka taotluse esitada.

3. Tulumaksuseaduse muudatused. Seadusesse tehti mitu leevendust. Näiteks kehtestati niinimetatud töötajate mobiilsuspakett. Jegorov selgitas, et olukorras, kus Eestis on liiga vähe tööjõudu, leevendati tulumaksuseadusega töötajate toomist mujalt piirkondadest. See tähendab, et enam ei kuulu erisoodustusmaksu alla transport, kui töötaja peab tööle tulema kaugemalt kui 50 kilomeetri tagant.
Kui aga transport on ikka liiga tülikas, saab tööandja töötajat töökoha lähedal ka majutada, ilma et see läheks erisoodustusmaksu alla. Seda aga vaid tingimusel, et majutuskoht töötaja teiseks elamiskohaks ei muutuks. "Loodame sellega, et töötajate mobiilsus suureneb ja tööjõuprobleem leevendub," ütles ta.
Seadusesse jäi sisse, et regulaarsetel dividendimaksmistel hakkab nende maks olema 14%. Maksuarvestuse näide: kui ettevõte jaotab 2018. aastal kasumit näiteks 600 000, siis juba 2019. aastal sama summat dividendiks jaotades rakendub 14% tulumaks kolmandikule sellest summast ehk 200 000 eurole. Ülejäänud maksustatakse 20%ga. Kui kolmandal, st 2020. aastal võetakse jälle 600 000 eurot dividende, siis rakendub 14% juba 1/3 kahe aasta summale ehk 400 000 eurole. Kui kolm aastat on möödas, hakkab 14% tulumaksu kehtima kolme aasta keskmisele dividendisummale, mida ettevõte on välja võtnud.
Kui omanik on füüsiline isik, siis rakendub talle täiendav kinnipeetav 7%, et kokku makstaks ikka 20% tulumaksu. Jegorovi sõnul on meede mõeldud selleks, et Eesti muutuks rahvusvaheliste kontsernide jaoks atraktiivsemaks.

4. Panditulumaksu aseaine. Panditulumaksu ei tule, kuid seadust täpsustakse nii, et maksuhalduril oleks olukordi parem hinnata. "Lihtkeeli kõlab see nii, et kui mõni laen lõhnab liigselt dividendi järele, siis ta ongi dividend ja selle pealt tuleb maks maksta," ütles Jegorov.
Eraldi tuuakse esile, et 4aastase ja pikema kestusega laenu puhul tuleb maksuhalduri nõudmisel olla valmis tõendama kavatsust ja võimet laenu tagasi maksta. Kui laenu dividendiks ümberkvalifitseerimise säte on kehtiva olukorra täpsustus, siis üle 4aastaste laenu säte on seadusemuudatus. Nii tagatakse, et juba praegu antud laenude puhul (kui need sarnanevad kasumieraldisega) ei tule maksuamnestiat.
Jegorovi sõnul ei saa tulevikus enam tekkida olukorda, kus maksuhaldurile saab ette heita, et ta tõlgendas olukorda liiga laialt. "Loodame, et väga tugeva signaali saadab see, et kasumi maksuvaba väljaviimine ei ole aktsepteeritud," ütles ta.
Jegorov tõdes, et ettevõtjatega on olnud panditulumaksu teemal raske kompromissile jõuda, kuna osapooled alustasid arutelu täiesti erinevast otsast. Viimaste vestluste põhjal ütles ta aga, et on näha, et ettevõtjad ja valitsus hakkavad vaikselt teineteise positsioonidele lähemale nihkuma. "Nad saavad aru, et Eestist on pessimistlikul hinnangul lausa miljardeid eurosid välja viidud ja et midagi peab sellega ette võtma," ütles ta.
Rahandusministeerium teeb ettevõtjatele kindlad juhised, kuidas uues olukorras käituma peaks. Juhised tehakse koostöös maksuhalduri ja ettevõtlusorganisatsioonidega.

5. Sõidupäevikud kaovad. Muudatus tehti ka tööandja sõiduautode kasutamise korras, mida Jegorov nimetas Eesti maksumaailma pühaks lehmaks. Loobutakse sõidupäevikute regulatsioonist. Kuumäär 265 eurot, mis kehtib praegu kõikidele autodele, asendub kilovatipõhise erisoodustuse hinnaga, milleks on 1,96 eurot. Kui tööandja pole keelanud töötajal teha autoga isiklikke sõite, peab ta maksma kokku 1,3 eurot makse kilovati kohta. Kõik sõltub sellest, kas tööandja on andnud loa kasutada autot isiklikeks sõitudeks või ei. Kui on keelanud, tuleb selleks teha ARKis märge. Maksuamet võtab ARKist andmed ja teab selle põhjal, kes peab erisoodustuselt maksu maksma ja kes ei pea.

6. Abikaasade ühisdeklaratsioonid. Ühisdeklaratsioonidega jätkatakse, ent mõne muudatusega. Senise korra jätkumine ka kasvanud maksuvaba tulu puhul oleks tähendanud, et maksuvaba tulu ühisdeklaratsiooni kohta oleks mitte 500 eurot, vaid 1000 eurot, kuid Jegorovi sõnul poleks kuidagi olnud mõistlik, et riik toetaks praeguses tööjõupuuduse olukorras seda, et üks abikaasadest sõltumata põhjustest tööl ei käi. Kui seni oli õigus abikaasale üle kanda mahaarvamisi (nt koolituskulud, eluasemelaenu intressid), siis nüüd saab üle kanda ka osa maksuvaba tulust, 180 eurot kuu kohta. Ehk siis, kui ühe abikaasa tulu on alla 2160 euro aastas, saab ta ülejääva maksuvaba tulu abikaasale üle kanda. Seda aga vaid juhul, kui mõlema abikaasa ühine tulu pole aastas suurem kui 50 400 eurot. Muudatus käib juba selle aasta tulude kohta.

OTSELIIN

Putin: Venemaa on jõudnud kasvuperioodi

Venemaa langus on pöördunud ja majandus on pöördunud kasvule, teatas Venemaa president Vladimir Putin eile televisiooni otse-eetris rahva küsimustele vastates.

"Te alustasite tegelikult keskse küsimusega: kas majanduskriis on läbi?" pöördus Putin teleekraanilt küsija poole.

"Ja väga tahaks vastata sellele positiivselt, loomulikult, väga tahaks saata ühiskonnale sellist positiivset signaali," rääkis Putin. "Kuid seejuures mõtled alati võimalusele, et äkki juhtub midagi, kuskil tekib tõrge või midagi."

Ta rõhutas, et selliste järelduste tegemiseks on vaja objektiivseid andmeid. "Millest räägivad objektiivsed andmed? Need räägivad sellest, et Vene majanduses on langus ületatud ja me oleme jõudnud kasvuperioodi," kuulutas Putin.

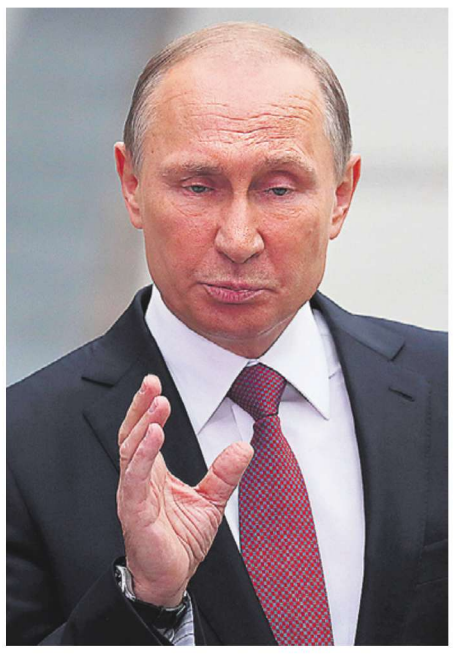

◀ **Venemaa president Vladimir Putin usub, et Venemaa majanduses on langusaeg möödas.**
FOTO: EPA

Kasv parem kui prognoos

Putini sõnul oli Venemaa SKP kasv selle aasta jaanuarist aprillini 0,7% võrreldes sama ajaga eelmisel aastal – samas prognoosis riiklik statistikaamet selleks kvartalikasvuks aastases võrdluses 0,5%.

Selgus, et Putin teab ka lahendust, kuidas riigis elustandardit tõsta. Tema sõnul on Venemaal "lahendamata probleemid majanduses, mis ennekõike peegelduvad inimeste sissetulekutes".

"See majandusstruktuur meid ei rahulda ja sellega seoses tuleb rääkida madalast tootlikkusest. Kui me seda ei tõsta, ei tule ka uusi töökohti, ei tõuse sissetulek. See on võtmeasi," kuulutas riigipea ning lubas võtta kasutusele meetmed rahva elatustaseme tõstmiseks.

Eile pidas Putin järjekorras juba 15. "otseliini rahvaga", kus vastas talle saadetud küsimustele. Vene meedia teatel pöördus Putini poole üle 1,3 miljoni inimese, kellest 12 000 saatis videopöördumise ja 220 000 esitas oma küsimuse sotsiaalvõrgustiku kanalite kaudu.

ÄRIPÄEV.EE

EELNÕU

Veofirma vastutab juhi eest

Riik muudab autoveoseadust, millega suureneb veoettevõtte vastutus.

Eelnõuga kaob autojuhil kohustus kanda riigisisestel veosevedudel kaasas veo õigust tõendavaid dokumente. Autojuhil peab kaasas olema isikut tõendav dokument, et andmeid saaks andmebaasist kontrollida, veose saatedokumendid võivad edaspidi olla elektroonilised, teatas valitsus.

Eelnõuga suurendatakse vedaja vastutust. Vedaja korraldab oma veotegevust autojuhtide kaudu, mistõttu on autoveoalased rikkumised, mille eest on karistatud autojuhti, käsitletavad vedaja rikkumisena ehk vedaja hakkab otseselt tema korraldatud veoseveol toime pandud rikkumise eest vastutama.

Eelnõuga luuakse veose saatja väärteomenetluslik vastutus. Praegu vastutab väärteomenetluse mõttes saatjapoolse veose nõuete rikkumise eest autojuht või vedaja. Eelnõu järgi võib veose saatja vastutada samuti veose saatedokumentide täitmise ning veose sõidukile paigutamise, kinnitamise või katmisega seotud nõuete rikkumise eest.

ÄRIPÄEV.EE

LÜHIDALT

Bank of America asus töötajaid koondama

USA suurpank Bank of America asus nii operatiiv- kui ka tehnoloogiadivisjonist töötajaid koondama, tegemist on osaga kulude kokkuhoiu programmist.
Suurim hulk töötajaid on seni koondatud Charlotte'is asuvast peakorterist. Seda, mitu inimest on praeguseks töö kaotanud, pole siiani täpsustatud, kirjutas Reuters.
Samuti püütakse kulukärbete programmi raames kulusid kokku hoida andmeanalüüsilt ja liigutatakse infomatsiooni vähem ressurssi nõudvate ning odavamate tehnoloogiafirmade juurde.

Swedbank säilitas LHV hinnasihi

Swedbank jättis LHV panga hinnasihi muutmata, samuti korrati aktsia neutraalset soovitust.
Analüüsis juhitakse tähelepanu, et kodumaine pank teenis sel aastal viie esimese kuuga 43 protsenti selleks aastaks prognoositud puhaskasumist.
Samuti seisab analüüsis, et LHV laenuportfell kasvas 1,1 protsenti ehk 6 miljoni euro võrra, 576 miljonile eurole. Tegemist on turu keskmisest suurema kasvuga.
Sellegipoolest kasvas kodumaise panga laenuportfell analüütikute ootustest aeglasemalt ning seetõttu otsustati selle aasta intressitulude prognoosi alandada 2 protsendi võrra.
LHV aktsia hinnasihiks on Swedbanki analüütikute hinnangul endiselt 9,8 eurot.

Kolm riigikogu komisjoni said esimehe

Maaelukomisjoni esimeheks valiti Aivar Kokk ja aseesimeheks Urmas Kruuse. Majanduskomisjoni esimeheks valiti Sven Sester ja aseesimeheks Toomas Kivimägi. Põhiseaduskomisjoni esimeheks valiti Marko Pomerants ja aseesimeheks Jüri Adams.

VAIMNE TERVIS

Tööstressist depressioonini on vaid üks samm

Kuigi Eestis statistikat depressiooni haigestumise kohta ei ole, kipub see tabama pigem pingelisemat ja vastutusrikkamat tööd tegevaid inimesi. Samas on haigusest lihtne hoiduda.

▶ Ettevõtja Ville Jehe tunnistas, et on isegi pidanud depressiooniga võitlema ja leiab, et vaimse tervise eest tuleb hoolitseda samamoodi nagu oma keha eest.
FOTO: RAUL MEE

TRIIN ADAMSON
kaasautor

"Delfis töötamise ajast on mul endalgi depressiooni kogemus ning sama on läbi elanud paljud sõbrad-tuttavad," meenutas ettevõtja ja juhtimiskoolitaja Ville Jehe. "Depressioon on kahjuks suur probleem Eestis."

Oma kogemuse põhjal ütles Jehe, et vaimse tervise eest peab hoolitsema täpselt samamoodi nagu füüsilise keha eest. "Kõige suurem probleem ongi just see, et sisemaailma korrastamisega ei tegeletagi. Kui seal on suured probleemid, ei pääse ka füüsiline keha haigusest."

Pärnu Haigla psühhiaatriakliiniku juhataja Raine Pilli nentis, et depressiooni võib haigestuda igaüks, see ei sõltu soost, haridusest või ametist. Kuigi ametlik statistika puudub, on tema hinnangul ohugrupp just pingelises ja vastutusrikkas ametis töötavad inimesed, eriti need, kes peavad töötama teiste inimestega.

Ettevõtjate puhul on Pilli sõnul depressioonist veelgi tavapärasem ärevushäirete teke, kuna isiklik seos ja vastutus oma ettevõtte ja tulemuste pärast viib esmalt pigem ärevuse sümptomiteni. Pikaajalisest ärevusest aga võib välja kasvada depressioon. "Tööalane ülekoormatus ja võimetus tõmmata piiri töö ja muu elu vahele haarab inimese enda alla ning võib juhtuda, et muud elu enam polegi," lausus Pilli. Ta märkis, et inimesed kipuvad end pidevalt üle hindama, tahtes rohkem, kui reaalselt suudetakse, kuid lõppude lõpuks kaotatakse hoopis kõik väärtuslik.

Tervise ja heaolu koolitusi pakkuva Holistika Instituudi juhataja Marina Paula Eberth märkis, et depressioonist on saanud moesõna, mida kasutatakse palju, kuid tihti ei teata, mis see tegelikult on. "Iga inimene on elus mingil hetkel masenduses ja see on normaalne reageerimise viis, kui mõni elusündmus toob pettumust või kaotusvalu," selgitas ta. Depressioon aga pole lihtsalt masendus, vaid seisund, mis mõjutab inimest tervikuna – nii tema meelt, keha kui ka hinge. "Depressiivse inimese psüühika sügavuses on abitusetunne. Kuigi kõrvaltvaataja pilgu läbi on tal palju elu muutmise võimalusi, tunneb depressioonis inimene ise, et tal pole valikut," lausus Eberth.

Tähtajad lükkuvad, töökvaliteet langeb

Esimene märk lähenevast depressioonist võib olla tujumuutus – inimene on pahur, väsinud, kergesti ärrituv, temaga ei saa enam rääkida ning ta ei soovi seltskonnas olla. Samuti jäetakse tavapärased kohustused tegemata. "Tihtipeale märkavad kaastöötajad muutusi, kui muidu tähtaegadest hästi kinni pidav inimene hakkab nende

TORMIS : KALJUSTE : JALAKAS :
SÜNNISÕNAD

Suurvormi taastulek
Noblessneri valukojas
2.08 / 3.08 / 4.08 /
5.08 / 7.08 / 8.08
kell 19:00

Piletid Piletilevist ja
Von Krahli Teatri
kodulehelt

Von Krahli Teater
2006 2017
rahvusteatrifestivel

Eesti Kontsert
AVISION
BLRT GRUPP
NOBLESSNER

IT

Helmes lõi üleilmset kliimapoliitikat kujundava rakenduse

Eesti üks suuremaid tarkvarafirmasid Helmes tegi Rahvusvahelisele Energiaagentuurile energiaandmete haldus- ja müügiplatvormi, mida kasutatakse nii nafta hinna kui ka kliimakokkulepete kujundamiseks.

Helmes võitis energiaagentuuri rahvusvahelise hanke ning agentuuri teenindab seitsmeliikmeline eestlastest koosnev meeskond.

Helmese tiimijuhi Martin Leeti sõnul koondab rakendus üle maailma energiakandjaid puudutava statistika, mida kasutavad suured naftariigid ja organisatsioonid nii poliitika kui ka hinna kujundamiseks.

"Uus rakendus on senisest täpsem ja kiirem ning võimaldab luua efektiivsemat energiapoliitikat. Näiteks kasutatakse meie süsteemi kogutud andmeid üleilmsete kliimakokkulepete kujundamiseks," rääkis Leet.

"Lisaks riikidele kasutavad rakendust ka erasektor ja energiaettevõtted. Selle põhjal tehakse turuanalüüse, mis mõjutavad energiakandjate hindasid päikeseenergiast kivisöeni," ütles Leet. Samuti hindavad eri energiasektorid näiteks süsihappegaasi paiskamist atmosfääri.

Tema sõnul arendab Helmes praegu süsteemi järgmist osa, mis võimaldab organisatsioonidel energiaandmeid lihtsalt kätte saada ning nende andmete müügi pealt teenib energiaagentuur ka päris suurt raha.

"Kui energiaagentuur teenib andmete vahendamisest tänu paremale keskkonnale näiteks kümme protsenti rohkem käivet, siis on nad arendusele kulunud eelarve juba mitu korda tagasi teeninud," ütles Leet.

Väliskliendid aitavad tulemusi parandada

Helmese käive kasvas eelmisel aastal 12,4%, 22,2 miljonile eurole, puhaskasum kerkis 15% võrra, 2,9 miljonile eurole. Käibest 68 protsenti ehk 15,1 miljonit tõid ettevõttes loodud tarkvarakomponendid ja sellest 67% moodustas eksport.

Ettevõtte juhi Jaan Pillesaare sõnul võitis Helmes möödunud aastal mitu olulise mahuga hanget ja välisklienti. Seetõttu on nad viimastel aastatel kaasanud keskmiselt 50 tarkvaraeksperti aastas.

> **Näiteks kasutatakse meie süsteemi kogutud andmeid üleilmsete kliimakokkulepete kujundamiseks.**
> Helmese tiimijuht Martin Leet

"Välisklientide mahud kasvavad ning tänavu vajame taas 50 uut tarkvarainseneri. Avame Tartus uue esinduse ning kaardistame võimalusi kontori avamiseks Lääne-Euroopas," rääkis Pillesaar mais.

Rahvusvaheline Energiaagentuur (IEA) on energiaküsimustega tegelev valitsustevaheline organisatsioon peakorteriga Pariisis. IEA esialgne roll oli koordineerida vastumeetmeid võimalikele naftatarnete häiretele, vahendada infot nafta- ja kütusevarudest ning analüüsida olukorda rahvusvahelisel energiaturul. Praeguseks hõlmab IEA tegevus ka energiajulgeoleku, energiaefektiivsuse ja keskkonna küsimusi laiemalt, samuti energeetika innovatsiooni- ja tehnoloogiaalast koostööd. Eesti on energiaagentuuri liige 2014. aastast.

ITUUDISED.EE

vastu eksima või töökvaliteet langeb," lausus Pilli.

Eberthi sõnul võivad esimest häirekella lüüa hoopis unehäired. "Inimene ärkab öösel kella 3 ja 5 vahel ja ei saa enam uinuda, vähkreb ja vähkreb, kuni uinub mitu tundi hiljem ja lõpuks jääb tööle hiljaks," kirjeldas Eberth. Kui depressioon süveneb, võib inimene magada ja magada ega tahagi enam ärgata.

Depressiooni võib ära tunda ka selle järgi, et varem huvi pakkunud asjad enam ei huvita ning inimene keskendub ainult negatiivsele ja positiivseid momente elus ei märka enam üldse. "Depressioonis inimene on hajevil, tal on raske keskenduda ja üldine energiapuudus, väsimus ning jõuetus ei lase olla endisel moel efektiivne. Lisaks võib süütundest, millel pole otsest põhjust, ja tundest "ma olen halb inimene ning mitte midagi väärt", saada igapäevane saatja," selgitas Eberth.

Tema sõnul on stressist depressiooni vaid üks samm. "Kui stress kestab pikka aega ja inimene selles olukorras vajalikke muutusi ei tee, on üldine masendus ja jõetus kerged tulema."

Parem ennetada kui ravida

Ettevõtja Ville Jehe märkis, et kui sisemaailm on korras, pole vaja enam iga päev ennast maandada, sest pinget ei teki. Selle ennetamiseks peab ta parimaks teadliku muutuse kunsti tehnikaid, aga aitavad ka *mindfulness*'i tehnikad. "Tehnikate eesmärk on märgata oma mõtteid ja emotsioone ehk meie peamisi energiaröövleid," selgitas Jehe.

Holistika Instituudi juhataja sõnul on targem depressiooni ennetada kui sügavat depressiooni ravida. Haigusest on võimalik välja tulla ka ravimiteta, kuid selleks on vaja abi.

"Nii sügavast depressioonist, kus inimene ei jaksa enam voodist tõusta ega teha kõige elementaarsemaid toimetusi, on üksinda väga raske välja tulla. Sügavas depressioonis oleva inimese tahe on kahanenud olematuks," lausus Eberth. Kuigi inimene võib endale sada korda öelda "Võta end kokku. Tule voodist välja ja hakka liikuma. Pole sul häda midagi!", siis see ei mõju. Pilli lisas, et ilma kõrvalabita depressioonist väljatulek sõltub suuresti ka haiguse raskusastmest. Kerget depressiooni ei peaks tema meelest kindlasti ravimitega ravima, kuid üldjuhul mõõdukat depressiooni psühhoteraapia ja ravimiteta ei võida ning raske depressiooni korral on ravimid hädavajalikud. "Enamasti kui inimesed juba arsti poole pöörduvad, on neil harva kerge depressioon."

> **Võimetus tõmmata piiri töö ja muu elu vahele haarab inimese enda alla ning võib juhtuda, et muud elu enam polegi.**
>
> **Pärnu Haigla psühhiaatriakliiniku juhataja Raine Pilli**

Depressioonist jagusaamisel on kaks peamist abisuunda: eneseabi ja abi terapeudilt või psühholoogilt. Pilli nentis, et esimese asjana peaks aga hoopis rohkem liikuma ja aja maha võtma, et igapäevasest stressimustrist välja saada. "Kõlab üsna trafaretsena, kuid puhkus ning töölt eemal viibimine aitavad järele mõelda, mis on inimese nii kaugele viinud," lausus ta. Piisav uni, värskes õhus liikumine ja tervislikud eluviisid enamasti aitavad enne ravimitega alustamist. Kindlasti peaks vältima alkoholi või muid mõnuaineid, mille pikaajaline toime süvendab depressiooni. Eberthi sõnul aitavad ka meditatiivsed praktikad ja muremõtete jagamine. Kui eelnevast enam kasu pole, tuleb otsida abi professionaalidelt.

PANE TÄHELE

Kuidas oma vaimu ja keha eest hoolitseda?

1. Liikumine. Kehalised harjutused ja liikumine on suurepärane vahend stressiga toimetulemiseks ja depressiooni ärahoidmiseks.

2. *Mindfulness*'i valdkonda kuuluvad praktikad. *Mindfulness* ehk ärksameelsus on kunst olla kontaktis olevikuga. Kui enamik päevast muretseda tuleviku pärast või kedrata peas minevikusündmusi, jääb olevikus veedetud aeg napiks. Siin aitavad meelerahu andvad praktikad, näiteks meditatsioon, kus 5–10 minutit kinniste silmadega omaette istumist või pikutamist aitab ajul puhata ja keha normaalset energiataset taastada. Istumise asemel võib proovida ka rahulikus tempos kõndimist looduses, pöörates tähelepanu oma kehale ja hingamisele.

3. Uni. Kui inimene magab liiga vähe, langeb tegutsemise efektiivsus päeval ja tööde tegemiseks tuleb öötunde lisaks võtta. Töötulemused on seejärel veelgi halvemad.

4. Mure jagamine. Kõige rohkem on probleeme inimestel, kes ei jaga muresid teistega ning on harjunud üksi hakkama saama. Hea sõber või tähelepanelik partner on kulda väärt. Neil, kes endast rääkimist pelgavad, tasub alustada jagamise õppetundi koostöös neutraalse inimese ehk terapeudiga.

KOMMENTAAR

Pindi Kinnisvaras toimuvad vaimse tervise loengud

KALEV ROOSIVÄLI
Pindi Kinnisvara seeniorpartner

Vaimse tervise teemadel tuleb end harida, et valmistada ennast ette juhuks, kui depressioon ohustab iseend või organisatsiooni liiget.

Vaimse tervise madalseisust tulenev töövõimetus mõjutab iga ettevõtte arengut rohkem, kui paljud oskavad teadvustada. Ettevõtjad on teatud mõttes kindlasti nii-öelda riskirühm.

Pindi Kinnisvaras toimuvad igakuised vaimse tervise loengud, mille kutsusin ellu, sest tegutseme sensitiivses teenindussfääris.

Ühelt poolt on töötajad klientide kõrval õnnelike sündmuste tõttu, nagu pulm, pere juurdekasv ja majandusliku seisu paranemine. Teisalt jälle kurbade sündmuste tõttu, nagu lahutus, surm või majandusliku seisukorra järsk halvenemine, kus ollakse sunnitud eluruumi müüma.

Teenuse osutajad sellises nõustamise sfääris vajavad tuge, mida teadmised vaimsest tervisest ka annavad. Samuti aitab see kliente paremini mõista ja aidata. Julgen väita, et meie organisatsioonis ei eksisteeri vaimse tervise teemalist stigmatiseerimist ja kui kellelgi on raske, siis ta julgeb ka sellest rääkida ja saab abi.

> **Vaimse tervise madalseisust tulenev töövõimetus mõjutab iga ettevõtte arengut rohkem, kui paljud oskavad teadvustada.**

KINNISVARA

Statistikaamet otsib vabatahtlikke

Statistikaamet otsib vabatahtlikke mobiilipositsioneerimise prooviuuringusse, et suurandmete analüüsi põhjal elukohti tuvastada.

Statistikaameti, Tartu Ülikooli geograafia osakonna ning mobiiliandmetega tegeleva Positium LBS korraldatava prooviuuringu eesmärk on välja selgitada, kas mobiilipositsioneerimise abil on võimalik täpsustada inimeste elukohta, teatas statistikaamet.

Eesti elanikkonna tegelike elukohtade kindlakstegemist mobiilipositsioneerimise abil plaanitakse kasutada esimeses registritepõhises rahvaloenduses. Eesti puhul on eelnevalt teada, et elanike registripõhised ja tegelikud elukohad kattuvad ainult osaliselt.

"Statistikaamet tahab uurida suurandmete potentsiaali riikliku statistika tegemisel, aga järelduste tegemiseks on vaja piisaval hulgal andmeid," selgitas statistikaameti metoodika ja analüüsi osakonna juhataja Kaja Sõstra. "Prooviuuringuga selgitame välja, kas mobiilipositsioneerimise andmed on abiks, kui näiteks inimese elukohaandmed ei ole andmekogudes ehk registrites korrektsed ning vajavad statistika tegemiseks täpsustamist."

Uuringu õnnestumiseks vajab statistikaamet 22. juuniks tuhandet vabatahtlikku, kes on nõus, et nende viimase 12 kuu kõnetoimingute asukohti analüüsitakse. Mobiilioperaator ei edasta analüüsiks kõne sisu.

> **22.**
> **juuniks peavad positsioneerimise uuringus osaleda soovivad vabatahtlikud end üles andma.**

Osalejad jagatakse kaheks

Uuringu käigus analüüsitakse inimese mobiilipositsioneerimise andmete alusel arvutatud elukoha ankurpunkti ja registritest saadud elukoha kaugust ning töötatakse välja mudel kõige tõenäolisema elukoha valikuks.

Mudeli väljatöötamiseks jagatakse vabatahtlike osalejate andmed kahte ossa: esimest kasutatakse mudeli väljatöötamiseks ja teist mudeli katsetamiseks. Saadud tulemusi võrreldakse inimeste käest küsitud tegeliku elukohaga.

Uuringus osalemiseks on vaja täita ja allkirjastada nõusolekuleht statistikaameti veebilehel. Kokkuvõtte teeb statistikaamet aasta lõpus.

KINNISVARAUUDISED.EE

Bole OÜ on 2010. aastal asutatud Eesti ettevõte, kes esimesena maailmas töötas välja unikaalse tehnoloogia puidu looduslikku joont järgivate põrandalaudade ja muude sisekujunduselementide tootmiseks, mille tulemusel valmivad luksuslikud ning omanäolise disainiga tooted.

Müügikasvust tingitult otsime oma meeskonda täiendust.

REGIOONI MÜÜGIJUHT

Töö kirjeldus:
- kliendisuhete loomine, arendamine ja haldamine erinevates riikides
- aktiivne toodete müük, hinnapakkumiste tegemine, lepingute koostamine, läbirääkimiste pidamine
- müügitulemuste analüüsimine
- välislähetused
- messidel osalemine

Nõudmised kandidaadile:
- hea eesti keele ja vähemalt kahe võõrkeele oskus (soovitatavalt inglise, vene, prantsuse või hispaania keel)
- müügitöö kogemus
- initsiatiivikus, kohusetundlikkus ja lojaalsus
- positiivsus ja optimistlik hoiak
- hea suhtlemis- ja läbirääkimisoskus
- hea arvutikasutamisoskus
- B-kategooria autojuhiluba

TISLER

Nõudmised kandidaadile:
- mööbli valmistamise oskus
- jooniste lugemise oskus
- täpsus, korrektsus
- hea tehniline taiplikkus
- töökogemus samas valdkonnas
- võime töötada iseseisvalt

PUIDUTEHNOLOOG

Nõudmised kandidaadile:
- puidualane kõrgharidus
- AutoCad- ja Cam-programmide kasutamise oskus
- puidutöötlemispinkide kasutamise oskus
- puidu viimistlemise kogemus
- praktiline töökogemus puidutöötlemisel
- analüüsi- ja organiseerimisvõime
- tehniline taiplikkus
- eesti keele oskus

Ettevõte pakub:
- huvitavat ning mitmekülgset eneseteostust
- arenemisvõimalust koos ettevõttega
- korralikku motivatsioonipaketti
- tööks vajalikku väljaõpet ja koolitusi

Sind ootab sõbralik ja abivalmis meeskond!

Lisainfo telefonil +372 527 0304 ▪ edward.aganits@bolefloor.com ▪ **www.bolefloor.com**

toimetaja Kadri Põlendik
tel 667 0111
toimetajad@aripaev.ee

▲ **Saku Gastropub on taas üks söögikoht, mis aitab Rotermanni kvartalist toidulinnakut kujundada.** FOTO: EIKO KINK

ORIGINAALSED PUBIROAD

Kui õlu kohtub gastronoomiaga

Pean tunnistama, et pubidega mul eriliselt häid suhteid pole – ei sobi mulle sealne atmosfäär, sealsed road ega õllekannud. Saku Gastropubiga aga probleeme ei tekkinud, tegemist on pigem restoraniga, kus tavapärasest suurem õllevalik.

HEIDI VIHMA
kaasautor

Gastropub erinebki tüüpilisest pubist põhiliselt selle poolest, et seal saab paremini süüa. Pärit on see mõiste traditsioonideküllaselt Inglismaalt, kus paar-kolmkümmend aastat tagasi tavapärastest pubiroogadest villand sai ja uuendusmeelsemates kohtades hakati õlle kõrvale nooblimaid roogasid pakkuma. Tänu Briti kulinaaria õitsengule on Briti pubitraditsioonide lõhkujast saanud märkimisväärne ekspordiartikkel.

Tants ümber õlle

Enne toitu tuleb aga pubis alati õlu ja nii keerleb ka Saku Gastropubi kontseptsioon õlle ümber: õllekokteilid, õllega valmistatud road, õllepudelilagi, vanad õlletootmise fotod, isegi õllepudelikorgiskulptuurid. Lae ladumiseks olevat kulunud 8227 õllepudelit ja see andvat valgusega mängides uhkeid efekte, kuid ilmselt ainult õhtul, päevavalgus pudeleid ei inspireeri. Hoopis efektsemalt mõjusid õhukesest klaasist õllepokaalid, igale õllele oma. Veiniklaasid, iseenesest üldsegi mitte koledad, mõjusid nende kõrval tuhkatriinuna.

Pubidega pole mul erilisi suhteid olnud ka sellepärast, et kuigi oskan heast õllest lugu pidada, meeldib vein ikkagi rohkem, kuid veinivalik on pubides enam-vähem olematu. Saku Gastropubi joogikaardi on aga kokku pannud Eesti tippsommeljeede hulka kuuluv Kristjan Markii, kelle valikut ma täiel määral usaldan. Vein õllega küll ei konkureeri, kuid pakub sellele arvestatavat täiendust.

Seapea ja õllesupp

Menüü üllatas päris mitme originaalse roaga. Kõigepealt seapea: Saku Gastropubi peakokk Taavi Adamson on – esimesena Eestis – taasavastanud seapea, Eesti põlise piduroa. Kui teha põige toiduajalukku, siis veel pisut rohkem kui sajandi eest ei mööd unud seapeata ühtki suuremat pidu ega pulma, alles hiljem võtsid sült ja praad pidulaua pearoa rolli üle.

Kõik kõlbab ehk ninast sabani kontseptsiooni järgivad ka krõmpsud seakõrvad, mis serveeritakse karulaugumajoneesiga, seanaha õhikud, klaar härjasabasupp, frititud prügikala. Menüü kaldub veidi rohkem liha kui kala poole, kuid kõige suuremat maitseelamust pakkus seekord just kala: kergelt soolatud makrell palsamiäädikas marineeritud kollase peedi ja sibulaga oli mõnusalt suvine, karge ja hõrk.

Maitsvad olid ka kanamaksa-*pâté* ja vürtsikas metsseapada, ainult nende kogustega polnud justkui kõik korras. Pajaroog, mis oleks pidanud olema pearoa mõõdus, mehe kõhtu ei täitnud, näksi de jaotusest leitud *pâté* osutus aga portsjoniks, millest minul üksinda jõud üle ei käinud – palju seda rammusat pasteeti ikka jaksab süüa.

Ajal, mil iga enesest lugupidav söögikoht ise leiba küpsetab, pole maltoosaleib, mida Saku Gastropubis pakutakse, enam üllatus, vaid pigem iseenesestmõistetavus – kuidas siis teisiti? Küll aga üllatas nende magus õllesupp. Nii kui seapea, kuulub ka õllesupp meie köögi põlisvara hulka ja seda sõi kunagi kogu Eesti. Tõenäoselt polnud see aga nii maitsev kui tänapäevases *gastropub*'is ega ka sama kaunilt serveeritud.

Rõõm on tõdeda, et Rotermanni kvartalist on ootamatult saanud toidulinnak.

HINNANG
Saku Gastropub

Toit:	Teenindus:	Interjöör:	Kokku:
9	8	8	25

Aadress: Rotermanni 14, Tallinn
Telefon: 604 0410
Avatud: E–L 12–23
Pearoogade hinnavahemik: 7.90–27 eurot
Peakokk: Taavi Adamson, **sommeljee**: Kristjan Markii, **omanikud**: Argmar Grupp OÜ kaudu Argo Koppa ja Relika Tiik-Koppa
https://www.facebook.com/sakugastropub/

ÄRIPÄEV SOOVITAB
Äripäeva tunnustava märgi pälvinud restoranid

	toit	teenindus	interjöör
Juur, Tallinn	9	10	10
Bordoo, Tallinn	10	9	9
Haku, Tallinn	9	9	10
Leib Resto ja Aed, Tallinn	9	9	10
Pull, Tallinn	9	9	10
Salt, Tallinn	9	10	9
Lucca Enoteca, Tallinn	8	10	9
Ribe, Tallinn	9	9	9
Fredo, Tallinn	9	7	10
Hõlm, Tartu	8	8	10
Mon Repos, Tallinn	10	7	9
Mr. Jakob, Otepää	8	8	10
FAO27, Tabasalu	8	7	10
GreenBakery, Tallinn	8	9	8
Korsten, Armastus & Hea Toit, Tallinn	9	6	10
La Tabla, Tallinn	8	8	9
Linnuküla Resto, Tallinn	9	7	9
MuSu, Tallinn	8	8	9
Noodle Box, Tallinn	10	9	6
Noot, Pärnu	9	8	8
Papa Joe, Tallinn	8	9	8
Sardiinid, Tallinn	8	8	9
Taste of Asia, Tallinn	8	7	10
UmbRoht, Tartu	9	8	8
Saku Gastropub, Tallinn	9	8	8
Vidrik, Sangaste	9	7	9
Villa Wesset, Pärnu	8	9	8
WuWei, Tallinn	8	8	9

"Äripäev soovitab" kleepsu pälvivad alates 2016. aastast söögikohad, mis saavad restoranitestis kokku 25 või rohkem punkti.

LOE VEEBIST
Äripäeva restoranitestid
www.aripaev.ee/restoranitest

Siin on head toidud ja meeldiv teenindus!
Äripäev soovitab
äripäev.ee/restoranitest

SEADUSANDLUS

Detektiivide tulevik saab lõpuks selgeks

MÄRT BELKIN
mart.belkin@gmail.com

Aasta lõpuks saab viimaks selgeks, kas eradetektiivindust hakkab reguleerima eraldi seadus.

Detektiivindus on kirgi kütnud pikka aega. Viimane tõsisem katse valdkond seadustada tehti 2004. aastal ning eelnõu läbis parlamendis isegi esimese lugemise, ent siis võttis valitsus selle tagasi.

Siseministeerium teatas toona, et regulatsioon vajab põhjalikku uuendamist ning siseminister Margus Leivo rääkis, et seadust pole vaja, kuna eradetektiivi teenuse järele pole nõudlust.

Nüüd on aga protsess uuesti käima läinud. Juba eelmise aasta alguses kuulutas siseministeerium välja avaliku konsultatsiooni, et teada saada, kas ja kuidas detektiiviasjandust reguleerima peaks.

▲ Eesti tuntuimad detektiivid tegutsevad telesarjas "Kättemaksukontor". FOTO: EERO VABAMÄGI / EKSPRESS MEEDIA / DELFI

Millised on detektiivi õigused?

Huvirühmadelt uuriti, kas ja kuidas peaks detektiivindust reguleerima. Küsiti ka, milline peaks olema eradetektiivi õiguste ulatus ning kas detektiiv peaks tohtima inimesi üle kuulata või neid avalikus kohas jälgida.

"Saime kokku huvigruppidega ning kogusime neilt täiendavaid ettepanekuid, mille pinnalt koostame praegu väljatöötamiskavatsust," ütles siseministeeriumi pressiesindaja.

Parajasti uurib asja spetsiaalselt moodustatud ekspertide töörühm, kuhu kuuluvad näiteks politsei- ja piirivalveameti ja riigiprokuratuuri, aga ka sihtasutuse Kadunud ja turvaettevõtete liidu esindajad.

Detektiivinduse asjatundjad võtavad luubi alla ka selle, kas ja kui palju teenuse järele üldse nõudlust on ning missugused on eradetektiivinduse kitsaskohad.

Plaan valmib eelduslikult juulikuu jooksul. Seejärel läheb see ministeeriumist huvigruppidele kooskõlastamiseks.

Dokumendi tähtaeg on aasta lõpp ning siis saab ka selgeks, kas üldse õigusloomelisi muudatusi vaja on, lisas siseministeeriumi pressiesindaja.

KINNISVARA

Kodu hind kallines

Swedbanki eluaseme taskukohasuse indeksi järgi vähenes Tallinna eluaseme taskukohasus selle aasta esimeses kvartalis võrreldes aastatagusega. Languse taga on nii aeglustunud netopalga kasv kui ka tavapärasest kõrgemad kinnisvaratehingute hinnad aasta esimesel kuul.

2017. aasta esimeses kvartalis aeglustus pealinlaste netopalga kasv 5,4%-le aastases arvestuses, kinnisvara hind tõusis aga 12%. Sealjuures ei olnud hinnakasv laiapõhjaline ning kvartali tulemust mõjutas oluliselt kesklinna 22% kasv jaanuaris. Seda võib põhjendada nii tehingute struktuuriga, valmis kaks keskmisest kallimat uusarendust, kui ka baasiefektiga, sest eelmise aasta jaanuaris oli kesklinna korterite hind 10% languses. Järgnevatel kuudel on hinnakasv nii kesklinnas kui ka linnas tervikuna tasapisi aeglustunud ning esialgsetel andmetel oli kinnisvara hind aprillis 5% ning mais 6% kõrgem kui aasta varem.

Swedbanki indeksi järgi Riia ja Vilniuse korterite taskukohasus paranes selle aasta esimeses kvartalis võrreldes eelmise aasta sama kvartaliga. Balti riigi pealinnadest oli neljandas kvartalis eluase endiselt kõige taskukohasem Riias.

ÄRIPÄEV.EE

LÜHIDALT

Miljonärid saavad aina rikkamaks

Boston Consulting Groupi uuringust selgub, et maailma miljonäridele kuulub 45% maailma kogurikkusest, mis on kõigi aegade rekord. Kokku on maailmas 17,9 miljonit majapidamist, kelle varanduse väärtus on miljon dollarit või rohkem. See on 8% võrra enam kui eelmisel aastal. USAs on kõige rohkem miljonäre, 7 miljonit, Hiina sama näitaja on 2,1 miljonit. Maailma miljonärid omavad kokku 75 triljoni dollari väärtuses vara, maailma kogurikkus jääb 167 triljoni dollari juurde.

Soomlaste Fortum investeerib Venemaal tuuleenergiasse

Soome energiakontserni Fortum ja Vene riigifirma Rosnano ühine investeerimisfond võitis Venemaal suure tuuleenergiajaamade ehituse hanke, vahendas Yle.
Hanke korraldas Vene riik ning Soome-Vene ühisfond sai sellega õiguse ehitada tuuleparke koguvõimsusega 1900 MW.
Fortumile kuulub 50% ühisfondi aktsiatest.
Soome kontsern investeerib fondi maksimaalselt 15 miljardit rubla ehk 240 miljonit eurot, kirjutas Yle.
Tuulepargid valmivad aastatel 2018-2022.

Stubbist võib saada Euroopa Investeerimispanga asejuht

Soome valitsus esitab täna ettepaneku määrata ekspeaminister ja praegune parlamendisaadik Alexander Stubb Euroopa Investeerimispanga peadirektori asetäitjaks.
Lõpliku otsuse teeb rahandusminister, Stubbi koduerakonna Koonderakonna juht Petteri Orpo, vahendasid Yle uudised.
Stubb asendaks pangas Jan Vapaavuorit, kellest sai juuni algul Helsingi linnapea. Koonderakonnal on õigus esitada Euroopa Investeerimispangale oma kandidaat, sest erakonna esindaja lahkus ametist enne ettenähtud ametiaega.

toimetaja Anu Jõgi
667 0169
anu.jogi@aripaev.ee

KOMMENTAAR

Altkäemaks on ajaraisk

Altkäemaksu andjate eesmärk on saada ihaldatav hüve kõige otsemat teed pidi, kuid kohtusse jõudmine tähendab hullu ajaraiskamist.

Ajaraisk tuleb siis, kui altkäemaksuga vahele jääda. Tegelikult piisab isegi politsei silmis kahtlasest käitumisest, et altkäemaksu andmise, võtmise või vahendamise süüdistus saada. Võib-olla on see ühele tippvormis ärimehele vaat et suuremgi karistus kui häbimärk, mis kleepub külge imekiiresti, kui kolesõna "altkäemaks", tuntud korruptantide ja eduka ettevõtja nimi ühes lauses kokku pannakse.

See lugu räägib Edgar Savisaarest ja tema ulatusliku altkäemaksu protsessi kaassüüdistatavatest poliitikutest-ettevõtjatest, kes on suure osa lõppevast nädalast Liivalaia tänava kohtumaja saalis number 103 esipingis jalga kõlgutanud. Seal pinnivad Savisaare kaitsjad kohtueksperdist arsti, kui tihti peaks Savisaarele istungipäevadel magamispause võimaldama ja millal peaks kiirabi kutsuma. Ette loeti ka Savisaare ravimi infoleht ja päriti täpset selgitust, kuidas EKG-aparaat töötab.

Midagi pole veel alanudki

Seda kuulavad pealt kõik kohtusaalis viibivad advokaadid ja süüdistatavad. Protsess pole alatagi saanud, ükski avakõne pole kõlanud. Neli tippettevõtjast süüdistatavat – Hillar Teder, Alexander Kofkin, Vello Kunman ja Aivar Tuulberg –, kaks keskerakondlast – Kalev Kallo ja Priit Kutser – ja üks vahemees – Villu Reiljan –, lisaks üks roteeruv keskerakondlane, sest samuti süüdistuse saanud MTÜ Eesti Keskerakond vajab oma esindajat, istuvad pikki päevi kohtusaali kõval pingil ega tee mitte midagi.

Kuna kohtusaali lindistustehnika kipub liiga paljude sisse lülitatud seadmete koormuse all tõrkuma, ei saa ärimehed-poliitikud isegi telefoniga mängida või e-kirju lugeda, oma arvukates firmades vähemalt nii-öelda tulekahjusid kustutada. Nad lihtsalt istuvad seal, lips ees.

Kui ilmselt aastatepikkuseks veniva kohtuprotsessi tulemusel langetab kohus otsuse, et tegelikult on kõik neli täitsa puhtad poisid, on nad – rääkimata närvikulust ja mainekahjust – saanud juba koraliku karistuse. Kui aga prokuratuuri esitatud süüdistus leiab tõendamist, on säärane passimine neile paras.

Aeg on kallis, tippärimeeste aeg ülikallis. Mõelda vaid kõiki neid (loodetavasti ausaid) tehinguid ja arenguid, mis Eesti äris sündimata jäävad, sest tegijad peavad lihtsalt kohtupingis passima. Üle saja istungi on veel ees.

MARI METS
ajakirjanik

Ärimehed ei saa isegi telefoniga mängida või e-kirju lugeda, oma arvukates firmades kas või tulekahjusid kustutada.

KOLUMN

Võim peabki vahetuma

Peaminister Jüri Ratas väärib kiitust selge kursi eest, mis puudutab Eesti elanike vaese kolmveerandi olude parandamist.

AHTO LOBJAKAS
kolumnist

Eesti-suguse väikese riigi puhul on kerge üle hinnata autonoomiat, mis valitsusel tegelikult on.

Eelmise aasta novembris asendas luige, vähi ja haugi koalitsioon hiidorava, luige ja haugi oma. Klassikalisel poliitilisel skaalal on erandlikud mõlemad, illustreerides tõsiasja, et läänelikud ideoloogiad mängivad Eestis ka 25 aastat pärast taasiseseisvumist teisejärgulist rolli. Määravad kohalikud motiivid, esikohal nende seas rahvustevaheline oleluspõitlus ja poliitikute korruptiivne ahnus.

Viimased ühelt poolt eristavad ja teiselt poolt seovad Eesti poliitika kaht suurt dinosaurust: Keskerakonda ja Reformierakonda. Sotsiaaldemokraadid ja IRL – mõistetuna EPP (European People's Party) stiilis kristlik-demokraatliku erakonnana, nagu teda on defineerinud ka Kersti Kaljulaid – on alati seisnud valiku ees: millise hinna eest oma väärtused turule tuua.

Ometi on vähemalt üks mõõde, mis vaba ja avatud riigi jaoks olulisem kui ideoloogiline konkurents. See on võimulolijate perioodiline vahetumine. Ilma tulevad korruptsioon ja oligarhia, seda nägime viimasel kümnel aastal nii Toompeal kui ka Tallinnas. Looritatud eri rüüdesse, oli mõlema probleem üks ning Taavi Rõivas samamoodi võimu tehtava rikkumistöö sümbol nagu Edgar Savisaar.

Igal juhul parem kui eelmine

Siin ongi esimene standard, mille järgi praegust valitsust hinnata. Suuresti endast sõltumata on ta Eesti ühiskonnale igal juhul parem kui eelmine ja teraapia toimimiseks peaks jääma võimule valimistsükli lõpuni. Vaid nii saab Keskerakond kainestavat kokkupuudet reaalse võimuga ja Reformierakond opositsiooniga.

Ma saan aru, mida mõtles Siim Kallas, kui ta eelmisel aastal ütles, et ükski erakond ei lähe valimistele vabatahtlikult kaotama, ükskõik kui kaua ta on võimul olnud, aga ilma võimu vaheldumiseta ei saa olla pluralismi. Ilma pluralismita pole poliitilist avatust, ilma poliitilise avatuseta sedasama tervet ideede konkurentsi, millele noor Reformierakond ise kunagi rõhus ja millest 2016. aastaks oli jäänud piinlik paroodia.

Loomulikult peab iga valitsus võimu väljakutsega toime tulema. Kuid Eesti-suguse väikese riigi puhul on kerge üle hinnata autonoomiat, mis valitsusel tegelikult on. Nii julgeoleku- kui ka rahandus-majanduspoliitika on laias laastus ära määranud välised faktorid. Kõige reljeefsemalt on võimu illusioon seni peegeldunud Sven Sesteri mahavõtmises. Rahandusministril ei ole praegu teist valikut kui olla koalitsiooni raamatupidaja.

Sesteri taandamisel võis Helir-Valdor Seederi vaatepunktist olla oma parteiline loogika, kuid IRLi ideelist pankrotti demonstreerib seegi, et asemele leitud Toomas Tõniste puhul ei tuldud ilmselgelt selle pealegi, et mees peab poole kuu pärast hakkama eesistumise raames juhatama ELi vastutusrikkaima, rahandus- ja majandusministrite ECOFINi nõukogu istungeid. Kui valitsuse ülejäänud ministrid on ülesande ajaloolisust tunnetades oma inglise keelt ja ELi-teadmisi lihvinud (vähemalt) kaheksa kuud, siis Tõniste, ükskõik kui tore inimene ta ka poleks, on täielik algaja. Tema ametisse nimetamine on suurim risk Eesti ELi eesistumisele ja jääb president Kersti Kaljulaidi südametunnistusele, kelle puhul võib esimest korda kahtlustada parteilist favoritismi.

Vaene maksudebatt

Tõniste illustreerib ka maksudebati vaesust praeguses Eestis. Idee, et rea väikesi maksutõuse võiks asendada ühe käibemaksutõusuga, peegeldab sügavalt reformierakondlikku loogikat, mille järgi eelarvepoliitika pole enamat suhtest ettevõtja ja valitsuse vahel. Kuid mõlemad vajavad ühiskonda, mis neid taluks ja neile ruumi teeks. Erinevalt eelmisest valitsusest on uus valitsus oma väikesed maksutõusud välja valinud praktiliselt igal korral mingist suuremast hüvest lähtudes – olgu selleks keskkonnakaitse või rahva tervis. Loomulikult peavad eelarve pooled tasakaalus olema, aga kunagi niigi ajutiseks kuulutatud käibemaksu tõstmine oleks eriti küüniline, arvestades, et tarbimismaksud löövad vaeseid proportsionaalselt rikastest palju rohkem. Tunnustada tuleb Jüri Ratast selge kursi eest, mis puudutab Eesti elanike vaese kolmveerandi olude parandamist.

Kui Eesti poliitika suuresti pole tegelikult valitsuse kätes, siis on seda samas võimalus asju ära rikkuda. Siingi on uus valitsus endiselt tervitatav puhtalt oma olemasolu pärast. Reformierakondlik pärastmeid-tulgu-või-veeuputus rahvuskonflikti kultiveerimine on Toompeal vähemalt ajutiseks peatunud (kuigi võib Keskerakonnale valimistel kätte maksta). Ka välispoliitikas on tekkinud ruumi vähem välistada. Vaevalt, et Soome 100 pidustused alanuks Eestis Rõivase-Ilvese tandemi ajal. Venemaa jääb elevandiks ruumis nii selle kui ka järgmiste valitsuste jaoks, kuid jällegi on selle valitsuse hillitsetus väike samm edasi.

KOMMENTAAR

Loeb see, mida maksuamet usub

Kohtusüsteem peab olema riigi vastu kriitilisem ja otsustamisel vähem maksuhalduri subjektiivseid hinnanguid arvestama.

INDREK KUKK
Maria Mägi
Advokaadibüroo
vandeadvokaat

Maksuhalduri positsiooni tõendamine võib olla keeruline ka väga argisel põhjusel – see võib olla algusest peale väär.

Maksuameti kohtuvaidluste suur võiduprotsent võib saata signaali, et amet läheb kohtusse üksnes väga selgete juhtumitega. Teisalt saadab see signaali, et maksumaksja aspektist on kohtuvaidlus suure tõenäosusega juba ette kaotatud. Õigusriigis ei kiitle riigivõim kohtuvaidluste suure võiduprotsendiga.

Maksumenetluses kehtib majandusliku tõlgendamise põhimõte – tehtud tehingutele järgneb maksuõiguslik hinnang mitte vormi, vaid sisu järgi. Selleks võib maksuhaldur kujundada oma seisukoha, kasutades nn elulise usutavuse kriteeriumi. See kriteerium läheb käiku, kui maksuhalduri kujundatud positsiooni tõendamine osutub raskendatuks.

Maksude tasumisest kõrvalehoidmine ongi enamasti varjatud iseloomuga ning rikkumiste tõendamine tavapärasest keerukam. Lähtutakse põhimõttest, et kui ettevõtte selgitused ei veena maksuhaldurit ning viimane põhjendab oma kahtlust kuritarvituses, tuleb ettevõttel tõendada vastupidist. Maksuhalduri positsiooni tõendamine võib olla keeruline või sootuks võimatu ka väga argisel põhjusel – see võib olla algusest peale väär.

Tarkus neil kahel juhtumil vahet teha peab olema kohtul.

Elulise usutavuse kriteeriumi kasutamine maksuhalduri poolt on selges kasvutrendis, näitab lihtne otsing Riigi Teataja kohtulahendite infosüsteemis. See ei oleks nii, kui kohtuvõim kriteeriumi kasutamist ei aktsepteeriks.

Kiusatus tõstab pead

Arvestades, et maksuameti versioon kipub kohtus peale jääma, võib tekkida tal kiusatus jätta tegelikud maksustamise seisukohalt olulised asjaolud välja selgitamata. Kiusatus juhinduda maksuhalduri versioonist võib tekkida ka kohtul, sest nii on võimalik jätta ära mahukas tõendite kogumine ja uurimine. Lisaks ei ole kohtud ka altid maksuameti seisukohti ümber hindama, sest sisuliselt tähendaks see alternatiivse subjektiivse hinnangu andmist vaidluse asjaoludele, mille tegelik hindamine on maksuhalduri ülesanne.

Siit jõuame ka sisulise probleemini. "Eluline usutavus" on subjektiivne, maksuametniku enda teadmistest ja elukogemustest lähtuv standard, millel põhinev hinnang ei pruugi omada palju kokkupuudet reaalse eluga. Ühel juhtumil, milles maksuõiguslik hinnang sõltus ka ehitusõiguslikest aspektidest, ei pidanud maksuhaldur eluliselt usutavaks ka ehituseksperdite hinnanguid. Kriteeriumi kergekäeline kohaldamine võib tuua kaasa selle, et isiku maksukoormuse kujunemine seatakse sõltuvusse osalt maksuametniku suvast, osalt konkreetset eluvaldkonda puudutavatest teadmistest.

Kohtusüsteem peab olema riigi vastu kriitilisem ning langetama otsuseid eeskätt, tuginedes tõenditele, mitte riigivõimu esindaja subjektiivsele hinnangule.

Äripäev

Peatoimetaja: Meelis Mandel
Väljaandja: AS Äripäev
Pärnu mnt 105, 19094 Tallinn
telefon:
(372) 667 0195,
(372) 667 0222

Toimetus:
e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111
Reklaamiosakond:
e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105
Tellimine ja levi:
e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099
Tellimine internetis:
www.aripaev.ee/tellimine

Äripäeva tellija eelised – ostukeskkond privileeg.aripaev.ee ja soodsaim võimalus soetada Äripäeva raamatuklubi raamatuid.
Äripäev veebis: **www.aripaev.ee**
Trükk AS Kroonpress

Toimetus võtab endale õiguse kirju ja kaastöid vajaduse korral lühendada. Toimetus kaastöid ei tagasta. Kõik ajalehes Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakajalisel, majanduslikul, poliitilisel või religioossel teemal) on autoriõigusega kaitstud teosed ning nende reprodutseerimine, levitamine ning edastamine mis tahes kujul on ilma ASi Äripäev kirjaliku nõusolekuta keelatud. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eall.ee või tel (372) 646 3363.

JUHTKIRI

Riigihangete seadus: kaua tehtud kehvakene

Seadusetegu ei peaks käima ähvardava trahvi hirmus, aga just nii riigihangete seadus sündis. Rahul pole keegi.

Kolmapäeval korraga kahekümne ühe eelnõu seaduseks vormistamine riigikogus tähendas lõppu ka pikaleveninud riigihangete seaduse saagale, mis sai viimaks lõpliku kuju. Kahjuks on seaduse lõppvormis pettunud nii need, kes peavad oma tegevust selle järgi korraldama – kui ka seaduseandja ise.

Seadusetegu ei peaks käima Euroopast ähvardava trahvi hirmus, aga just niimoodi riigihangete seadus sündis. Nimelt saanuks Euroopa Komisjon Eestit seadusega venitamise eest trahvida 300 000 euroga ning see näib olevat peamine põhjus, miks kiirustamise ja asjatundmatuse märke kandev eelnõu kolmapäeval 21seaduselise portsu hulgas lihtsalt ära vormistati. Keskerakondlasest reformierakondlaseks hakanud Deniss Boroditš nimetas seadust avameelselt ärasolgitud praagiks. Vabaerakonna nimel kõnelenud Krista Aru tunnistas, et Vabaerakond hääletab seaduse poolt pika hamba ja väga suurte mööndustega. 66 häält saadi aga ikkagi kokku ja elu läheb edasi. Kaelast ära, tehtud.

Hankelepingu muutmise tingimuste avardamist uues seaduses võib iseenesest pidada positiivseks, samuti võimalus, et varem ebasobiva käitumisega silma paistnud ettevõte saab nn heastamisvõimaluse: varasema korra järgi hankelt kõrvaldatud firmal on nüüd šanss uuesti ree peale saada, kui ta suudab tõendada, et on oma usaldusväärsuse taastanud. Paraku on mõlemad, nii lepingu muutmise tingimuste avardumine kui ka nn heastamisvõimalus sõnastatud nii üldiselt ja ebamääraselt, et tõenäoliselt tähendab nende sätete rakendamine edaspidi keerulisi juriidilisi vaidlusi.

Bürokraatia ei kao

Sellal kui seaduseandja räägib riigihangete seadusega seoses bürokraatia vähenemisest, mis oli ka üks seaduse muutmise peamisi eesmärke, siis need, kes seadust täitma peavad, näevad pigem halduskoormuse suurenemist. Uus regulatsioon eeldab hankijatelt varasemast märksa suuremat kontrolli alltöövõtjate tegevuse üle ning see võib ohtu seada lepingujärgsete kohustuste õigeaegse täitmise. Hankijal on õigus pakkujalt nõuda kogu kvalifikatsiooni tõendavat dokumentatsiooni viie tööpäeva jooksul, see eeldab vastava paberimajanduse igaks juhuks valmisolekut.

Pakkumuse esitamisel tuleb märkida, missuguses osas see sisaldab ärisaladust, ning seda ka põhjendada. See ettepanek jõudis seadusse kaubandus-tööstuskoja ettepanekul ning koda on ise rahul, et see seadusse sisse kirjutati. Konkurentidel on õigus välja nõuda pakkumise see osa, mis ärisaladust ei sisalda. Samas on paljud erialaliitude ja esindusorganisatsioonide ettepanekud jäänud arvestamata ning hulk rahulolematust seadusega jääb tuha alla hõõguma.

Osalt on see muidugi ka paratamatu. Kui seaduse loomisse on kaasatud üle 50 huvigrupi ja eelnõu täpsustamisel on kokku esitatud rohkem kui 800 märkust, siis on päris selge, et kõiki neid – suuresti üksteisele vastu rääkivaid – ettepanekuid ei saagi seadust kokku pannes arvesse võtta, eriti kuna valitsusasutused ise tegid omalt poolt üle 600 märkuse.

Nagu Tõnu Õnnepalu peagi Äripäevas ilmuvas kolumnis kirjutab: 1990ndatel käis otsustamine lihtsamalt. "Pidi otsustama ja otsustati. Nüüd arutatakse. Suunatakse edasi komisjonidesse, ekspertgruppidesse, ametkondadesse, vabakondadesse, ükskõik kuhu, peaasi, et ei peaks otsustama."

Ja kui kell kukub, pannakse lihtsalt käsi alla.

REPLIIK

Kui ikka kogemust ei ole, siis ei saa ka asjadest aru

Keskerakond astus mugavalt Reformierakonna lääpa tallatud sussidesse ja otsustas buldooseriga sõitma hakata.

KERSTI KRACHT
EVEA juht, kandideerib valimistel EKRE nimekirjas

Uue koalitsiooni algus oli paljulubav, eriti hea meel oli mul isiklikult selle üle, kui lubati kaasata maksupoliitika aruteludesse eksperte. Tagantjärele tahaks muidugi teada, kes need eksperdid olid, kes soovitasid hakata eelarve auke lappima panditulumaksu, pakendiaktsiisi ja muu sellisega.

Ei ole mingit kontseptsiooni, kuidas Eesti ettevõtluskeskkonda paremaks teha. Asi kisub kiiva igal tasandil ja ega ministriteks ei ole ka oma ala asjatundjad. See hakkab järjest rohkem meenutama 1990. aastate algust, kui plats puhastati ja poliitikud olid ilma hariduse ja kogemuseta.

> **See hakkab järjest rohkem meenutama 1990. aastate algust, kui plats puhastati ja poliitikud olid ilma hariduse ja kogemuseta.**

Autode võimsuse maksustamise asjus tsiteeriksin ühte EVEA volikogu liiget: maapiirkonnas enam riiki ei ole, pean sõitma võimsa neljarattaveolise autoga, et maal talvel üldse hakkama saada, teed on puhastamata ja ühistransporti ei ole. Ettevõtja mure on ka inimeste tööle ja koju vedu. Aga rahandusministeeriumi ametnike ja poliitikute meelest on see luksus, mida tuleb maksustada. Midagi ei ole teha, kui ikka ettevõtluses kogemust ei ole, siis olukorrast aru ei saada.

Järjest rohkem olen hakanud mõtlema, kas peaks kehtestama riigikogusse kandideerijatele nõuded elukutsele, haridusele, kogemusele, keelteoskusele jne. Kuna enamasti taanduvad riigikogus vajalikud oskused kas juriidikale või majandusele, siis peaksid riigikogu liikmel neist teemadest arusaamise oskused olema.

ÄRIPÄEV EETRIS

Sinine esmaspäev

Tänases saates tuleb juttu saladusest, kuidas töölt õnne leida, kuidas saab lahti sinistest esmaspäevadest ning kuidas tööl õnnelikum olla. Sellest kõneleb tööõnne uurija Tiina Saar-Veelmaa.

▶ **Raadiosaadet "Äripäev eetris" saab kuulata Äripäeva veebis, tellida iTunesis ja alla laadida Soundcloudis.**

45

protsenti kogu maailma rikkusest kuulub miljonäridele. Kokku on maailmas 17,9 miljonit majapidamist, kelle varanduse väärtus on miljon dollarit või rohkem.

UC RENT
ESINEMISLAVAD | TELLINGUD
TELGID | SOOJAKUD | PIIRDEAIAD
TRIBÜÜNID | ILMASTIKUKAITSED
LAOHALLID | MÖÖBEL ÜRITUSTELE
RENT, MÜÜK ja PAIGALDUS
tel +372 51 75 920 | www.ucrent.ee

LADUKS

www.laduks.ee
TÖÖSTUSUKSED
TULETÕKKEUKSED
LAADIMISSEADMED
MÜÜK | PAIGALDUS | HOOLDUS
5 AASTAT EDUKAID PROJEKTE
tel 6 803 505 mob 56 505 898 info@laduks.ee

STRATEEGIA

Buffetti stiilis investeerimine on vajunud varjusurma

Aastakümneid üritavad investorid jäljendada Warren Buffetti stiili ja investeerida väärtusaktsiatesse. Seni on tema meetodit peetud kõige lollikindlamaks pikaajaliseks investeerimisviisiks. Viimane aastakümme aga näitab, et Buffetti stiil ei pruugi olla mõistlik.

FREDY-EDWIN ESSE
kaasautor

Majandusteadlased Eugene Fama ja Kenneth French töötasid välja Fama-Frenchi kolmefaktorilise mudeli, mis iseloomustab aktsiaportfelli tootlust. Mudeli kolm faktorit on ettevõtte suurus, firma raamatupidamislik hinnasuhe (P/B) ning tururisk.

Buffetti kuulsuse tõusuga levis ka väärtusinvesteerimise idee osta madala valuatsiooniga aktsiaid ning müüa kõrge valuatsiooniga aktsiaid. Investeerimispanga Goldman Sachs analüütikute hiljutine analüüs aga näitas, et see strateegia on viimase kümne aastaga andnud 15% negatiivse tootluse.

Umbes sama ajaga on USA suurim aktsiaindeks S&P 500 pea kahekordistunud. Viimase kümne aasta numbrid on tõepoolest nukrad, kuid Goldmani analüütikute sõnul ei tasu väärtusinvesteerijatel veel püssi põõsasse visata.

"Viimastel aastatel on fundamentaalne langus olnud väärtusinvesteeringute vastu erakordselt vaenulik, kuid tõenäo-

Äripäeva Akadeemia
Argumenteerimine juhtimises
Kuidas teha selgeid otsuseid ja põhjendused mõjusalt töötajateni viia?
29.08.2017
Margo Loor
Soodushind
339 € (km-ga 406,80 €)
Kehtib kuni 22.06.17
Tavahind: 399 € (km-ga 478,80 €)
Info ja registreerimine: Merle Sepp / tel: 667 0085 / e-post: merle.sepp@aripaev.ee / akadeemia.aripaev.ee

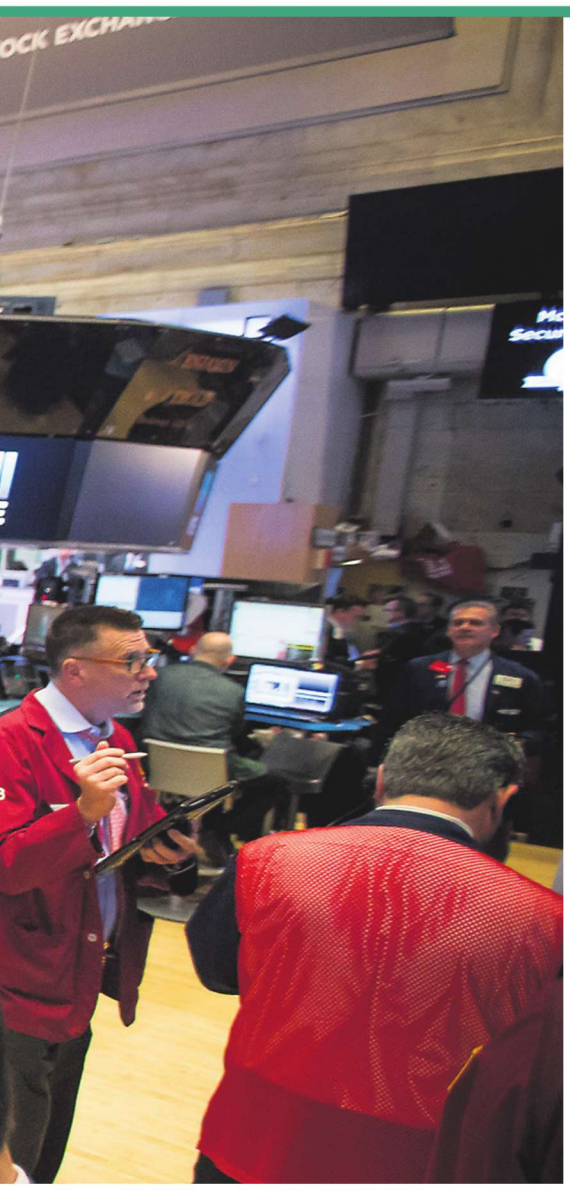

Väärtusinvesteerimine on kümnendiga kahjumit toonud.
FOTO: BLOOMBERG

MIS ON MIS?

Väärtusinvesteerimine

Investeerimisstrateegia, mille käigus valitakse aktsiaid, mille hind on mõne fundamentaalse analüüsi näitaja põhjal soodne. **Väärtusinvesteerimisele** pandi alus 1920ndatel USAs, hiljem on seda populariseerinud paljud investorid, neist kõige kuulsam on Warren Buffett.

> **Viimastel aastatel on fundamentaalne langus olnud väärtusinvesteeringute vastu erakordselt vaenulik, kuid tõenäoliselt sellised tingimused igavesti ei kesta.**
>
> **Goldman Sachsi analüütik Ben Snider**

liselt sellised tingimused igavesti ei kesta," kommenteeris kliendikirjas Goldmani analüütikute tiimi juhtinud Ben Snider. "Siiski, võttes arvesse praeguse majandustsükli vanust, võime lähiaastatel eeldada väärtusinvesteeringute kehva tootlust."

Keskpankadel oma roll

Analüütikute sõnul võib kehva tootluse süüst panna suure osa erakordselt nõrga majanduskasvu ja majandustsükli pikenenud eluea arvele. Lisaks on tootlust mõjutanud ka viimasele kriisile eelnenud aktsiaturu omapärased karakteristikud.

Tavapäraselt läheb väärtusaktsiatel muust turust paremini, kui majanduskasv on suhteliselt tugev ja laiapõhjaline. Eriti paistab see silma uue tsükli alguses, märgivad Goldmani analüütikud. Kui majanduskasv pole tugevamate killast, siis ei lähe ka väärtusaktsiatel hästi. Goldmani sõnul on nii-öelda uus normaalsus ehk madal kasv kasvatanud investorite isu kõrge tootlusega aktsiate, nagu FANG (Facebook, Amazon, Netflix, Google), järele.

Lisaks on väärtusaktsiatele kahjuks tulnud keskpankade lõtv monetaarpoliitika, mis tõstis kõigi aktsiate valuatsiooni ühtlaselt ja mille tõttu odavamate aktsiate atraktiivsus langes. S&P 500 ettevõtete kasumi-hinna suhte (P/E) erinevus langes 2013. aastal ajalooliselt erakordselt madalale.

USA presidendivalimiste järel tõusis kiirema majanduskasvu lootus ja see oli tõuge väärtusaktsiatele, kuid analüütikute hinnangul nõuab see soodsate olude kokkulangemist ja on tõenäolisem, et enne tuleb majanduslangus ja alles seejärel on taas tõus ja väärtusaktsiate tähesära.

Lootus inimeste irratsionaalsusel

Pikemas plaanis on aga väärtusaktsiatel käises üks trump – inimeste vildakas suhtumine investeeringutesse, mis lubab emotsioonidel ja eelarvamustel mõjutada seda, kuhu investeeringuid paigutatakse.

"Isegi praegu, kus suur hulk raha voolab masininvesteerimisse ja passiivsetesse strateegiatesse, lubab erinevate tootluseesmärkide, riskitaluvuse ja psühholoogiliste eelarvamustega inimeste osalemine investeerimisprotsessis loota, et väärtusinvesteerimise efekt jääb elama," kommenteeris Goldmani analüütik Snider.

Siinkohal on paslik meenutada üht teist aktivistist investeerimisguru Carl Icahni, kelle Twitteri kontol on lause: "Mõned üritavad rikkaks saada, uurides tehisintelligentsi. Mina seevastu teenin raha, uurides loomulikku rumalust."

LENNUNDUS

Hiina piirab intsidentide tõttu Emirates Airlinesi tegevust

Hiina lennundusamet trahvis maailma suurimat pikamaalendude ettevõtet ning seadis selle tegevusele üksjagu piiranguid.

Dubai taustaga Emirates Airlinesil on keelatud järgmise poole aasta jooksul lisada Hiinas uusi sihtkohti ning tuua seal liinidele uusi lennukeid.

Piirangud on põhjustatud kahest intsidendist, kus Hiina lennundusameti hinnangul polnud ohutusnõuded piisavalt tagatud. Näiteks 17. aprillil lendas üks Emiratesi lennuk valel kõrgusel, samas kui kuu aega hiljem, 18. mail kaotas üks lennufirma õhusõidukitest ajutiselt kontakti lennujuhtimiskeskusega.

3

protsenti Emirates Airlinesi võimekusest moodustavad Hiina kehtestatud piirangud.

Mõlemad intsidendid toimusid Xinjangi regioonis ning nende eest sai Emirates Airlines ka 4270 dollari suuruse trahvi.

Kehtestatud piirangud ei oma lennuettevõttele analüütikute hinnangul suurt mõju, sest see moodustab vaid 3 protsenti kogu selle võimekusest. Seejuures usutakse, et järgnevate rikkumiste mõju võib aga olla juba suurem.

ÄRIPÄEV.EE

KOMMERTSPANKADE INTRESSITOOTED REKLAAM

Tähtajaline hoius EUR, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	2 aastat	3 aastat	üle 5 aasta	min summa
Danske Bank	kontakteeruge pangaga									
Tallinna Äripank	0,10	0,15	0,20	0,40	0,50/1,50	0,60/1,60	0,70/1,70	-	-	200
Tallinna Äripank (3)	0,25	0,30	0,35	0,55	0,65	0,75	0,85	-	-	200
Citadele Pank	-	-	-	0,01	0,01	0,20	0,35	0,75	-	150
Versobank	0,40	0,50	0,60	1,05	1,05	1,55	1,55	1,65	-	350
DNB	0,01	0,05	0,09	0,18	0,21	0,23	0,28	0,33	-	100
Krediidipank	0,20	0,20	0,20	0,40	0,60	0,80	1,20	1,50	2	100/200 (4)
Inbank	-	-	0,50	0,75	1,00	1,25	1,75	2,00	-	500

Jooksev hoius EUR, %

	keskmiselt kuu jäägilt	kuu püsijäägilt
Danske Bank	kontakteeruge pangaga	
Tallinna Äripank	-	0,00
Tallinna Äripank (3)	-	0,00
Citadele Pank	-	-
Versobank	0,00	0,00
DNB	0,05 (7)	-
Krediidipank	-	0,01
Inbank	-	-

Tähtajaline hoius USD, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	min summa
Danske Bank	kontakteeruge pangaga						
Tallinna Äripank	0,05	0,05	0,05	0,10	0,15	0,20	200
Citadele Pank	-	-	-	0,90	1,00	1,30	200
Versobank	0,30	0,35	0,45	0,70	0,90	1,10	500
DNB	0,10	0,11	0,14	0,29	0,39	0,49	100
Krediidipank	0,20	0,20	0,20	0,40	0,60	0,80	100/200 (4)

Kursid on päeva jooksul korrigeeritavad; (3) personaalpanganduse klientidele; (4) internetipangas/kontoris (7) päevalõpu kontojäägilt, Äripanga jooksva hoiuse intressimäär on nüüd 0%

Pankade kontaktandmed

Citadele Pank Narva mnt. 63/1, Tallinn, tel 770 0000, faks 770 0001, e-post: info@citadele.ee, www.citadele.ee
Versobank Hallivanamehe 4, Tallinn, tel 680 2500, faks 680 2501
DnB PANK Tartu mnt 10, Tallinn, tel 686 8500, faks 686 8501, e-post: info@dnb.ee, www.dnb.ee
Eesti Krediidipank Narva mnt 4, Tallinn, tel 669 0941, faks 661 6037
Tallinna Äripank Vana-Viru 7, Tallinn, tel 668 8066, faks 668 8065

BALTI ETTEVÕTETE NOTEERIMATA VÕLAKIRJAD REKLAAM

võlakiri	ISIN kood	emiteerimis-kuupäev	lunastamis-tähtaeg	kupongimäär	intressimakse sagedus	nimi-väärtus, €	emissiooni maht, €
PlusPlus Capital	EE3300110980	24.10.2016	1.10.2017	10,00%	kvartaalne	100	3 000 000
Finora Capital	EE3300110659	10.03.2015	15.03.2018	9,75%	kvartaalne	1 000	4 000 000
Creditstar	EE3300111046	1.12.2016	1.06.2018	11,00%	kvartaalne	1 000	15 000 000
Mainor Ülemiste	EE3300110691	16.06.2015	26.11.2018	7,00%	kvartaalne	1 000	5 000 000
PlusPlus Capital	EE3300110840	25.01.2016	1.02.2019	13,00%	kvartaalne	1 000	4 000 000
Finora Capital	EE3300110972	22.09.2016	22.05.2019	9,25%	kvartaalne	1 000	1 000 000
Endover Kinnisvara - Vega Residents	EE3300111228	30.05.2017	30.05.2019	11,00%	kvartaalne	100	6 500 000
PlusPlus Capital	EE3300111079	20.12.2016	1.10.2019	12,00%	kvartaalne	100	7 000 000
IuteCredit Europe A8	EE3300111020	28.11.2016	15.10.2019	14,00%	kvartaalne	100	1 400 000
Creditstar	EE3300111053	1.12.2016	1.12.2019	12,50%	kvartaalne	1 000	15 000 000
IuteCredit Europe A9	EE3300111194	12.05.2017	15.06.2020	14,00%	kvartaalne	100	2 000 000

Redgate Capital AS Pärnu mnt 10, Tallinn 10148, tel 66 68 200, bonds@redgatecapital.eu, www.redgatecapital.eu

REDGATE CAPITAL

FONDID REKLAAM

LHV Varahaldus 14.06

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Pensionifond L, EUR	1,61	1,61	1,61	2,56	1,78	4,27	3,83	4,79	698 379 115
Pensionifond M, EUR	1,26	1,26	1,26	1,76	1,24	2,60	3,23	4,09	86 177 415
Pensionifond S, EUR	1,28	1,28	1,28	1,71	-0,15	-0,34	1,75	2,55	63 942 076
Pensionifond XL, EUR	1,42	1,42	1,42	2,96	2,20	5,65	4,39	5,68	119 951 258
Pensionifond XS, EUR	1,19	1,19	1,19	1,20	-0,16	-0,17	1,71	2,70	20 584 141
Täiendav Pensionifond, EUR	1,65	1,65	1,65	3,21	2,84	6,95	5,79	6,76	9 262 099
LHV Pensionifond Indeks	0,69	0,69	0,69		3,02	-	-	-	5 382 170
LHV Pensionifond Indeks Pluss	0,70	0,70	0,70		4,99	-	-	-	961 932
LHV Pensionifond 100 Pluss, EUR	1,76	1,76	1,76	8,62	1,08	5,45	3,70	6,95	4 660 881
LHV Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,79	0,79	0,79	1,97	-0,36	-0,44	0,52	1,77	537 919
LHV Pärsia Lahe Fond A, EUR	11,17	11,28	11,28		-0,50	2,29	-8,74	8,50	11 395 194,59
LHV Maailma Aktsiad Fond A, EUR	10,32	10,42	10,42		10,03	26,38	6,45	6,93	4 228 880,96
LHV Maailma Aktsiad Fond B, EUR	6,59	6,66	6,66		10,03	26,38	6,45	6,93	-

Nordea Pensions Estonia 14.06

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Nordea Pensionifond A, EUR	1,13	1,13	1,13	6,31	2,42	8,24	3,6	5,53	213 116 266,84
Nordea Pensionifond A Pluss, EUR	0,98	0,98	0,98	9,57	2,81	12,19	5,27	7,11	29 003 605,61
Nordea Pensionifond B, EUR	1,00	1,00	1,00	4,03	1,82	4,35	2,21	3,71	23 587 828,07
Nordea Pensionifond C, EUR	0,89	0,89	0,89	2,20	0,46	0,01	1,7	2,28	13 120 616,68
Nordea Pensionifond Aktsiad 100, EUR	1,54	1,57	1,55	12,76	3,37	16,67	6,79	9,46	10 916 919,85
Nordea Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,80	0,82	0,81	3,56	1,38	3,6	2,87	3,72	2 378 501,07

Trigon Asset Management 14.06

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Trigon Balti Fond C, EUR	19,76	20,46	20,06	6,45	5,12	13,36	14,44	12,37	1 459 690,00
Trigon Uus Euroopa Fond C, EUR	32,59	33,74	33,08	11,80	18,68	40,41	7,65	14,09	115 504 081,64
Trigon Venemaa Top Picks Fond C, EUR	22,11	22,90	22,45	22,12	-9,72	34,88	8,23	3,45	10 362 481,94

Fondivalitsejate kontaktandmed

LHV Varahaldus AS Tartu mnt 2, Tallinn 10145, tel 680 0400, faks 680 0402, info@lhv.ee, www.lhv.ee
Nordea Pensions Estonia AS Liivalaia 45/47, Tallinn 10145, tel 710 1250, faks 710 1251, eesti@nordea.com, www.nordea.ee
Trigon Asset Management AS Viru Väljak 2, Tallinn 10111 tel. +372 667 92 00, www.trigon.ee

Maaklerifirmade kontaktandmed

LHV Tartu mnt 2, Tallinn, tel 680 0400, faks 680 0402

Äripäeva uudisveeb põllumeestele
Äripäev Põllumajandus.ee

toimetaja Liina Laks
tel 667 0097
toimetajad@aripaev.ee

INVESTOR TOOMASE BLOGI

Leidsin USAst mõttekaaslasi

Olen viimastel kuudel oma liigset konservatiivsust kiruma pidanud, aga tundub, et ma pole üksi.

Investeerimises kehtib küll tõde, et riskima peab. Mul on olnud viimasel ajal tihti olnud põhjust lugejatele tunnistada, et neil on olnud enam kui head investeerimisideed. Kui ma oleksin nende nõu järginud, oleksin võitnud nii Šiauliu panga kui ka veel nii mõnegi soovitatud ettevõttega. Nüüd vaatan aga maikuu portfelli tootlust, mis oli alla ühe protsendi, ja tunnistan, et tõmbas meele mõruks küll. Kõik võtavad aina kasumit ja mina oleksin justkui millestki ilma jäänud.

Ei suuda olla valetaja

Ratsionaalselt mõeldes olen kindel, et vaba raha hoidmine on praegusel segasel ajal eluliselt tähtis. Ei taha kuidagi sellist olukorda oma portfellis tekitada, et kui näen lootusandvat aktsiat, peaksin mõnest investeeringust kahjumiga loobuma, et seda osta. See tõde, et vaba raha annab teatud vabaduse, kehtib vähemalt minu jaoks ka investeerimise puhul. Ning mul on sama põhimõte nagu Warren Buffettil, et kui ma ettevõttest päris hästi aru ei saa, siis põrsast kotis ostma ei lähe.

Ega igavesti selle strateegia peal liugu lasta ei saa. Muidugi tahaksin minagi osta odavalt ja müüa kallilt, aga nagu ütles börsikaupleja Alexander Elder mulle Tallinnas: tema teab ainult ühte inimest, kes sellist strateegiat järjekindlalt teha mõistab ja selle inimese nimi on Valetaja. Kaheksandat aastat kestval pulliturul tuleks osta hoopis kallilt ja müüa veel kallimalt, kuid see jälle ei lähe päris kokku passiivse strateegiaga.

Fondijuhid suurendavad raha hulka

Sellepärast oli Bank of America Merryll Lynchi 210 fondihalduri seas, kes kokku haldavad 600 miljardi dollari eest varasid, tehtud küsitlus nagu palsam hingele. Fondijuhid ütlesid mõni päev enne "väikest tehnoloogiasektori maavärinat", et nemad tunnevad maailma börsidel toimuva pärast muret. Mure on lausa nii tõsine, et nad müüvad aina rohkem varasid maha, et kapitali juurde saada.

> **Kui mais oli fondijuhtide portfellides ligikaudu 45 protsenti aktsiaid, siis juuniks on nad võtnud ette vähenduskuuri ja viinud aktsiate osakaalu 40 protsendi juurde.**
>
> **investor Toomas**

Handelsblattile kinnitati, et 44 protsenti küsitletutest leidis, et aktsiad on praegu liiga kallid. Internetiaktsiate puhul arvas seda lausa kolmveerand küsitletutest ja osa ütles otse, et nende meelest on tegu mulliga. 84 protsenti fondijuhtidest ütles, et nende meelest on USA börs praegu investorite jaoks maailma kalleim piirkond.

Krahh hoopis võlakirjaturult?

Seda, et börsikrahh tuleks selline nagu 17 aasta eest, Saksamaa strateegid aga ei usu: nemad ütlesid lehele, et kui toona oli olukord, kus suurinvestorid aina ostsid ja ostsid aktsiaid ning kulutasid vaba raha ära, siis nüüd on situatsioon peaaegu et vastupidine. Kõige suuremat riski aktsiaturgudel näevad nad selles, kui võlgades Hiina hakkaks intressimäärasid järsult tõstma. Teine oht võib ähvardada ülekuumenenud võlakirjaturgudelt.

Mul hakkas kohe parem.

INDEKS

USA börsiindeksid on alates aasta algusest hoogsalt rallinud

SPX Index punktides

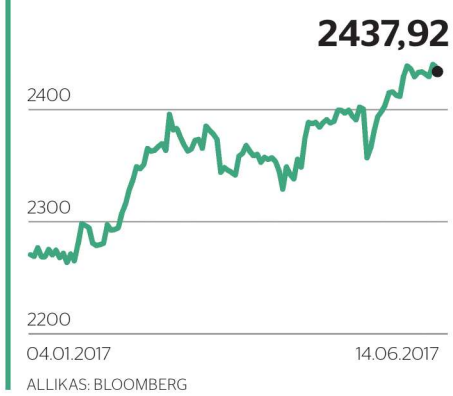

ALLIKAS: BLOOMBERG

Investor Toomas on Äripäeva välja mõeldud tegelane, aga tema käsutuses on reaalne raha, mida ta investeerib finantsturgudele. Toomas alustas tegevust 2002. aasta alguses, mil tema käsutusse anti investeerimiseks miljon krooni. Toomase investeerimisotsused langetab Äripäeva börsitoimetus, investeerimismõtteid jagab investor Toomas Äripäeva tagumisel leheküljel ja veebis.

PORTFELL

Kuidas läheb Toomase investeeringutel?

päevane muutus

–0,21%

väärtus 279 234,04 eurot
49% aktsiad / **44%** raha / **7%** võlakirjad

aktsiate päevane muutus protsentides

Tallink	**0,21**
Olympic EG	0
Lerøy Seafood	–0,46
Berkshire Hathaway B-aktsia	–0,47
Baltic Horizon Fund	–0,76
Ryanair	–0,77
Microsoft	–0,95
Apple	–1,08
Apranga	–1,16
Statoil	**–2,72**

Viimased tehingud

Müüs: 11. mail 210 Lerøy Seafoodi aktsiat hinnaga 47,8 eurot aktsia. Tehingusumma oli 10 043,35 eurot. Teenustasu oli 15,06 eurot.
Müüs: 9. jaanuaril 442 Ryanairi aktsiat hinnaga 14,68 eurot aktsia. Tehingusumma oli 6488,56 eurot. Teenustasu oli 14,06 eurot.

SINU ARVAMUS

Kommenteeri Toomase investeerimisotsuseid, jaga oma kogemusi või esita küsimusi veebilehel www.aripaev.ee või e-kirjaga aadressil investor.toomas@aripaev.ee

OMX TALLINN

52 nädalat

Tallinna börsi üldindeks, kajastab põhi- ja lisanimekirja aktsiate liikumisi.

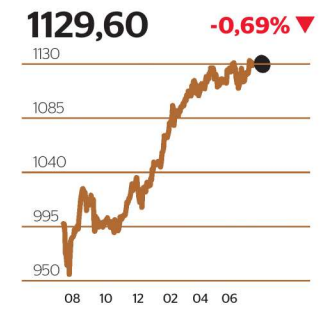

perioodi kõrgeim	1133,78
perioodi madalaim	955,95

BÖRS

Fedi otsus viis turud punasesse

Föderaalreserv tõstis kolmapäeval oodatult intressimäärasid, vahendas Business Insider. Intressimäära tõsteti 25 baaspunkti võrra, vahemikku 1–1,25%. Sellisele tasemele pole intressimäärasid tõstetud alates finantskriisi ajast. Intressimäärade tõstmine tähendab, et laenamine muutub kallimaks.
Föderaalreserv tõstis intressimäärasid Donald Trumpi presidendiks oleku ajal kolmandat korda. Analüütikud ootavad, et vähemalt üks kord peaks Fed intressimäärasid veel tõstma.
Keskpank usub, et inflatsioonimäär jääb sel aastal alla 2 protsendi. Kohtumise järgselt teatas Fed, et inflatsioon on oluliselt langenud hoolimata sellest, et kodumajapidamiste kulutused on viimastel kuudel tõusnud.
USA keskpanga otsus intressimäärasid kergitada viis kohalikud turud kohe miinusesse, negatiivne mõju ulatus ka Euroopasse ja Aasiasse.

PANE TÄHELE

Šveitsi Keskpank intressimäärasid ei muutnud. Need jäeti –0,75 protsendi tasemele.

Nordecon vangerdas. Juhatusse määrati uue liikmena Ando Voogma.

Hiina piirab Emirates Airlinesi tegevust. Suurim pikamaalennu ettevõte ei saa lisada Hiinas uusi sihtkohti ega lennukeid.

BÖRSIKAUBAD

Kütused 15.06

USD	
Nafta IPE, bbl	46,96
Nafta NYMEX, bbl	44,58
Mootoribensiin, t	494,50
Diislikütus, t	426,25
Kerge kütteõli, t	418,75
Masuut (1% väävel), t	295,75
Maagaas Henry Hub, btu, USD	2,933

Põllumajandus 15.06

nael = 453,59 g

Kohv NYBOT, USc/nael	126,25
Valge suhkur NYSE LIFFE, USD/t	400,80
Kakao NYBOT, USD/t	2037,00
Nisu NYSE LIFFE, USD/t	141,00
Rapsiseemned NYSE LIFFE Pariis	357

Värvilised metallid 14.06

USD/t

Alumiinium LME	1896
Vask LME	5717
Plii LME	2080
Nikkel LME	8880
Tina LME	19280
Tsink LME	2492

Väärismetallid 15.06

USD/unts, unts = 31,105 g

Kuld COMEX	1252,36
Plaatina NYMEX	922,08
Pallaadium NYMEX	854,36
Hõbe COMEX	16,71

VALUUTA

Euroopa Keskpank

Austraalia dollar	AUD	1,478
Bulgaaria leev	BGN	1,956
Hiina jüaan	CNY	7,615
Hongkongi dollar	HKD	8,739
India ruupia	INR	72,035
Jaapani jeen	JPY	123,580
Kanada dollar	CAD	1,480
Korea won	KRW	1260,450
Norra kroon	NOK	9,414
Poola zlott	PLN	4,197
Rumeenia leu	RON	4,566
Singapuri dollar	SGD	1,546
Suurbritannia nael	GBP	0,880
Šveitsi frank	CHF	1,087
Taani kroon	DKK	7,436
Tai baat	THB	38,023
Tšehhi kroon	CZK	26,163
Türgi liir	TRY	3,936
Ungari forint	HUF	306,390
USA dollar	USD	1,120

ALLIKAS: BLOOMBERG KELLA 17 SEISUGA

EUR/SEK ▼
9,7448

EUR/RUB ▼
63,9450

BÖRS

Tallinn 15.06

aktsia	sulgemishind, EUR	muutus eelm, %	käive, EUR	P/E	ROE	P/B	divid. tootlus
Arco Vara	1,370	-3,52	2 980	17,1	4,9%	0,84	0,7%
Baltika	0,290	1,75	494	61,9	4,1%	2,55	0,0%
Ekspress Grupp	1,340	0,00	5 222	9,1	9,1%	0,83	4,5%
Harju Elekter	4,190	0,00	19 354	2,6	48,3%	1,26	4,3%
LHV Group	9,750	0,41	56 778	12,8	21,0%	2,69	1,5%
Merko Ehitus	9,360	0,00	-	27,2	5,0%	1,36	4,4%
Nordecon	1,230	-1,60	13 361	13,0	8,9%	1,16	7,3%
Olympic EG	1,670	0,00	6 178	8,8	26,6%	2,33	6,0%
PRFoods	0,354	0,00	-	31,3	1,9%	0,60	0,0%
Pro Kapital Grupp	2,100	-0,47	3 001	-	-2,7%	1,37	0,0%
Silvano FG	2,850	-1,04	101 292	10,7	24,2%	2,60	7,0%
Skano Group	0,605	0,00	-	129,2	-23,0%	0,60	0,0%
Tallink Grupp	0,937	0,21	43 836	14,2	5,4%	0,77	3,2%
Tallinna Vesi	12,800	-3,03	82 118	13,4	20,1%	2,70	4,2%
Tln Kaubamaja	9,050	-2,16	71 898	14,3	15,4%	2,21	7,0%
Trigon PD	0,650	0,00	-	138,8	-2,1%	1,22	0,0%
Baltic Horizon Fund	1,310	-0,76	23 469	-	-	-	-

P/E arvutatud viimase nelja kvartali vahearuande (kui on olemas, siis rahvusvahelise raamatupidamisstandardi (IAS) kohase) konsolideeritud koondkasumi emaettevõtja osa põhjal

Riia 15.06

aktsia	sulgemishind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Grindex	6,35	2,42	16,7	0,5	-
Latvijas Gaze	9,36	-1,99	11,5	0,6	-
Olainfarm	10,40	-0,95	12,7	1,5	-
SAF Tehnika	4,70	0,00	14,8	1,2	-

Helsingi 15.06

aktsia	hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Alma Media	6,39	1,11	22,0	4,7	2,5
Citycon	2,42	-1,06	16,1	0,9	6,0
Elisa Comm.	34,43	-1,80	20,9	5,2	4,4
Finnair	5,78	-0,34	-	0,9	-
Fortum	14,11	-1,33	24,8	0,9	-
HKScan	3,25	0,00	-	0,5	4,9
Kesko	46,61	-0,75	51,8	2,2	4,3
Neste Oil	34,86	0,03	-	2,2	3,7
Nokia	5,65	-0,88	-	1,7	-
Olvi	30,40	0,93	18,0	3,0	2,5
PKC Group	23,55	-0,08	36,18	3,6	-
Stockmann	7,50	0,07	-	0,5	-
Stora Enso	11,52	-1,12	-	1,5	-
UPM Kymmene	25,29	-0,71	-	1,7	3,8
YIT	7,44	-2,43	-	1,6	3,0

Vilnius 15.06

aktsia	hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Apranga	2,56	0,00	-	2,6	6,2
City Service	-	-	-	-	-
Invalda	4,380	-4,58	-	1,1	-
Linas Agro	0,629	0,00	28,3	0,6	-
Panevezio Statybos	1,020	0,00	-	1,6	-
Siauliu Bankas	0,489	0,20	2,2	1,2	-
Snaige	0,280	0,00	-	0,6	-

Grindeks ▲
+2,42%

Arco Vara ▼
-3,52%

LOE VEEBIST
Värsked börsiuudised: **www.aripaev.ee/bors**
Turuülevaade: **investor.aripaev.ee**

reklaamitoimetaja Marina Altmaa
tel 667 0161
marina.altmaa@aripaev.ee

e-autoline

USALDUSVÄÄRNE PARTNER AASTAST 1998 • ÜLE 100 SÕIDUKI KOHAPEAL

Kia Sportage VGT EX AWD

Hind: **13 995 €**
Esmane registreerimine: **2012. a**
Spidomeetri näit: **110 804 km**
Värv: **pruun**

BMW X5 xDrive Individual

Hind: **59 900 €**
Esmane registreerimine: **2015. a**
Spidomeetri näit: **35 489 km**
Värv: **pruun**

Lexus SC430

Hind: **12 200 €**
Esmane registreerimine: **2004. a**
Spidomeetri näit: **81 300 km**
Värv: **pruun (hele)**

Volkswagen Multivan Highline 4Motion BiTDI

Hind: **55 900 €**
Esmane registreerimine: **2017. a**
Spidomeetri näit: **4 800 km**
Värv: **must (Deep)**

Porsche Panamera 4S

Hind: **42 900 €**
Esmane registreerimine: **2011 a**
Spidomeetri näit: **119 000 km**
Värv: **hall**

Audi A6 Lim. Quattro TDI

Hind: **39 400 €**
Esmane registreerimine: **2015. a**
Spidomeetri näit: **44 700 km**
Värv: **hall (Tornado)**

Audi A4 Avant TDI

Hind: **15 900 €**
Esmane registreerimine: **2013. a**
Spidomeetri näit: **158 830 km**
Värv: **hall**

Mitsubishi Pajero Instyle DI-D

Hind: **13 900 €**
Esmane registreerimine: **2011. a**
Spidomeetri näit: **281 104 km**
Värv: **hõbedane**

Dacia Dokker Laureate dCi

Hind: **5950 €**
Esmane registreerimine: **2013. a**
Spidomeetri näit: **233 500 km**
Värv: **hall**

Nissan NV200

Hind: **7 500 €**
Esmane registreerimine: **2012. a**
Spidomeetri näit: **74 890 km**
Värv: **valge**

Land Rover Range Rover Supercharged

Hind: **26 800 €**
Esmane registreerimine: **2010. a**
Spidomeetri näit: **134 500 km**
Värv: **must**

Audi Q7 S-Line

Hind: **16 800 €**
Esmane registreerimine: **2008. a**
Spidomeetri näit: **274 000 km**
Värv: **sinine (Mugello Exclusive)**

AUTODE VÄLJAOSTU JA VAHETUSE VÕIMALUS. KÜSI PAKKUMIST!

e-autoline.com

Mäepealse 21a, 12618 Tallinn. Tel 672 6726

TUNNUSTATUD AUTOMÜÜJA
AUTODE MEHIGI JA TEENINDUSETTEVÕTETE EESTI LIIT

Äripäev Reede, 16. juuni 2017
nr 116 (5714) 3 eurot
ISSN 1406-2585

Jalgrattareis **Transilvaanias, Rumeenias.** Dracula lossist veinikeldritesse.
12. - 20. august 2017
Hind: 1290 €

Matkareis **Indias, Ladakhis.** Väike-Tiibet koos india vürtsidega.
16. - 27. september 2017
Hind: 1390 €

HAWAII King of the Mountain
7 päeva Tour de France'i kuulsusrikkaid tippe
7. - 15. oktoober 2017
Hind: 1790 €

Jalgrattareis **Kreekas.** Peloponnesoselt Egeuse mere saartele.
14. - 22. oktoober 2017
Hind: 1590 €

Jalgrattamatk **Hiinas.** Riisiterrassidelt karstimägedele.
14. - 22. oktoober 2017
Hind: 1350 €

Rafting Zambesi jõel, **Zimbabwes**. Seiklus ja looduselamus serveeritud kuumalt ja märjalt.
4. - 11. november 2017
Hind: 1990 €

Jalgrattamatk **Nepalis**. Kathmandust Tiibeti piirini.
11. - 19. november 2017
Hind: 1290 €

Jalgrattareis **Marokos**. Tuhande ja ühe öö linnadest kõrbedüünidele.
7. - 15. aprill 2018
Hind: 1190 €

Matkareis **Iraanis**. Kuumavast kõrbest salamõrtsukate kindlustesse.
3. - 13. mai 2018
Hind: 1590 €

Matkareis **Indoneesias**, Sulawesi saarel. Tana Toraja surnute kultust uudistamas.
18. mai - 26. mai 2018
Hind: 1190 €

Seiklusreisid

Rända sinna, kus ehe ja äge!

Kiiretele broneerijatele soodustused!
+372 5872 2433 I info@andmoments.com I www.andmoments.com
Reiside hinnas sisaldub kohapealse programmi hind, hinnas ei sisaldu lennupiletid sihtkohta ja tagasi, kui ei ole märgitud teisiti. Kiiretele broneerijatele suured soodustused!

&MOMENTS
Seiklusreisid